

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІ ВИДИ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:
студент 4 курсу групи 472
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Ткач Віктор Вікторович _____
Керівник:
асистент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н.
Легкоступ Ігор Іванович _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № 14 від 27 травня 2025 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

АНОТАЦІЯ

Ткач В.В. Основні напрямки кредитування в Україні: традиційні та нові види кредитних операцій. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2025.

В кваліфікаційній роботі досліджені теоретичні та практичні аспекти надання традиційних та сучасних видів кредитування. Вивчено їхні основні риси та вплив на розвиток економіки й рівень споживчої активності. Визначено засади організації кредитної діяльності у банківських установах та фінансових організацій. Здійснено аналіз основних видів кредитування, а також досліджені проблеми кредитування в Україні та визначені шляхи їх вирішення в сучасних умовах.

Ключові слова: фінансові кредитні операції, кредитна система, фінансова грамотність, банк, економічний розвиток, кредитний портфель, технології, традиційні кредити, сучасні кредити.

ABSTRACT

Tkach V.V. Main directions of lending in Ukraine: traditional and new types of credit operations. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 072 - Finance, banking and insurance. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2025.

The qualification work examines the theoretical and practical aspects of providing traditional and modern types of lending. Their main features and influence on the development of the economy and the level of consumer activity are studied. The principles of organizing credit activities in banking institutions and financial organizations are determined. An analysis of the main types of lending is carried out, as well as the problems of lending in Ukraine are studied and ways to solve them in modern conditions are determined.

Keywords: financial credit operations, credit system, financial literacy, bank, economic development, credit portfolio, technologies, traditional loans, modern loans.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

В.В. Ткач

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади кредитування та його роль для економіки держави	5
1.1. Поняття кредиту, його форми та види	5
1.2. Кредитна система та її значення для економічних процесів	8
1.3. Характеристика та види кредитних операцій у фінансових установах України	12
РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасного стану кредитування в Україні.....	18
2.1. Оцінка стану кредитного ринку в Україні	18
2.2. Аналіз розвитку традиційних видів кредитування в Україні	24
2.3. Оцінка динаміки нових видів кредитування в Україні	29
РОЗДІЛ 3. Проблеми та перспективи розвитку кредитування в Україні.....	36
3.1. Іноземний досвід кредитування та перспективи його запровадження в Україні	36
3.2. Проблематика та основні причини повільного розвитку кредитного ринку в Україні	40
3.3. Основні напрями розвитку кредитування в сучасних умовах	46
ВИСНОВОК	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність. В сучасних умовах воєнного стану Україна зазнала руйнівного впливу на економіку країни. Більшість суб'єктів господарювання втратили можливість продовжувати свою діяльність і вимушені були припинити її, але інша частина змогла залишитися на конкурентному ринку за допомогою фінансової допомоги від банків у вигляді кредиту. На початку війни це допомогло стабілізувати економіку у позитивному напрямку, який доволі видно у сьогоднішні дні. Адже, наразі більшість підприємств сплачують багато різних видів податків, які йдуть у бюджет України. За рахунок цього дедалі більше створюються нові види кредитних операцій, але й використовуються традиційні види кредиту. Не слід забувати, що наша Україна сама отримала кредити, які повинна в скорому часі погасити. Але на даний момент часу вони допомагають тримати нашу економіку на плаву. Це показує що наша країна вміє раціонально використовувати отриману позику у своїх руках. Більшість сфер економіки тримається на плаву тільки через правильно продуману стратегію використання цих коштів.

Мета та завдання дипломної роботи. Метою виступає дослідження основних видів кредитування в Україні, аналіз його сучасного стану та визначення перспективних напрямів кредитних операцій.

Бакалаврська робота вирішуватиме наступні завдання:

1. Визначення поняття кредиту, розкриття його форм та видів.
2. Розкриття поняття кредитної системи та її значення для економічних процесів.
3. Охарактеризувати основні види кредитних операцій у фінансових установах України
4. Оцінка розвитку кредитного ринку в Україні.
5. Аналіз розвитку традиційних видів кредиту.
6. Оцінка динаміки та перспектив нових видів кредиту в Україні.
7. Вивчення іноземного досвіду кредитування.

8. Дослідження основних проблем кредитного ринку в Україні .

9. Визначення основних напрямків розвитку кредитування в сучасних умовах.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом у роботі виступає кредитна система України. Предметом виступає механізм кредитування населення та суб'єктів господарювання та удосконалення його майбутнього розвитку.

Методологічна база дослідження. В бакалаврській роботі використані наступні наукові методи: дедукції, синтезу, історичний, аналізу, порівняння, логічний, опису, статистичний.

Інформаційна база дослідження. Інформація для написання цієї бакалаврської роботи взята з інтернет-джерел: Національного банку України, статистичної служби, наукових робіт, які взаємопов'язані з тематикою моєї роботи, а також зі звіту моєї виробничої практики.

Бакалаврська робота складається з вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел, додатків. Основна частина роботи складається з 52 сторінки, у т.ч. - 8 таблиць, 8 малюнків, 4 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРЕДИТУВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ.

1.1. Поняття кредиту, його форми та види.

В сучасних умовах майже кожна доросла людина повинна була хоча б один раз використати послугу банків під назвою кредит. Адже, це доволі корисна річ, яка допомагає фінансовим труднощам населення у тому числі і суб'єктам господарювання, тощо. Кредит є доволі важливим інструментом для швидкого досягнення цілі, яку фінансово людина не зможе собі дозволити на даний момент часу. Але не слід забувати, що дана послуга не раз шкодила населенню і підприємствам. Однак, це траплялося з вини самих споживачів через їх нераціональне використання кредиту.

Як визначила Дученко Марина Михайлівна: “Кредит — це суспільні відносини, що виникають між економічними суб'єктами у зв'язку з переданням один одному в тимчасове користування вільних коштів (вартості) на засадах зворотності, платності та добровільності.” [6, с.62]. Тобто, інакше кажучи кредит надається споживачу на умовах платності та обов'язкової поверненості у повному обсязі надавачу кредитних послуг. Слід зазначити, що кредит може отримати любий споживач від людини до любого виду бізнесу. Але споживач, який хоче отримати позику, повинен відповідати умовам, які висуває фінансова структура, яка видає кредит. Клієнт повинен мати мінімальну фінансову забезпеченість, щоб згодом він зміг віддати ці кошти, які взяв у банку.

З нашої точки зору кредит - це позика, яка надається переважно у грошовому виразі на певних умовах (строковість, повернення і платність). Кредит це гнучкий інструмент, яким можна досягти великих успіхів, але і навпаки збанкрутіти. Другий варіант може виникнути в тому разі, якщо не раціонально використовувати цей інструмент. Перед взяттям кредиту, потрібно

наперед продумати план використання позичених коштів, щоб в подальшому не потрапити в пастку.

У економічній теорії виділяють дві основні форми кредиту - грошову та товарну. У товарній формі кредиту, яку використовують переважно суб'єкти господарювання, ця форма надається виключно у товарах. Тут використовується комерційний вид кредиту. Тобто, коли клієнт отримує товар за який вони в подальшому через певний проміжок часу виплатять за нього кошти. Товарна форма кредиту надається тільки у товарах. Більшість фінансових ресурсів держави здійснює свій оборот виключно через кредит. Звідси від товарної форми кредиту можна виділити: комерційний кредит.

Комерційний кредит - це позика, яка надається у товарному виразі. Суб'єктом кредиту виступають продавці товарів, а позичальниками у цьому разі покупці. Зазвичай цей кредит використовується у підприємницьких цілях, щоб згодом отримати фінансову вигоду від здійсненої операції. Суб'єктам вигідно надавати товар в кредит, адже вони швидше реалізують товар, а по-друге продають їх за підвищеною ціною. Підвищена ціна відбувається через те, що на товар ще нараховуються позиковий процент, який встановлюється під час підписання договору. Погашення комерційного кредиту, може здійснюватися кількома шляхами: погашення за векселем, продаж векселя комерційному банку або перетворення комерційного кредиту у банківський кредит, де сплата відбувається не у товарах, а у грошовому виразі.

До грошових кредитів входять всі інші позики, які наведені нижче. Споживчий кредит - позика, яка надається виключно у грошовій валюті країни, який можна використати на купівлю товарів. Ця позика погашатиметься поступово де прописано в договорі. Споживчий кредит надається виключно населенню, що в свою чергу допомагає підняти його життєвий рівень в подальшому. Позичальниками можуть бути підприємства, комерційні банки та фінансові установи, які отримали дозвіл на провадження кредитної діяльності від Національного банку України. Більшість населення використовує саме цей кредит у своєму житті. Можна виділити підвиди споживчого кредиту:

1. Ломбарди - установа, в якій видається позика під заставу власного майна позичальника. Слід виокремити, що при видачі позики, ломбарди під час певного періоду може зберігати майно (заставу), яке було йому здано.

2. Позикова картка - надавачем послуг для клієнта виступає комерційний банк або фінансова установа, яка видала цю картку. Слід зазначити, що така картка видається споживачу у тому разі коли клієнт має задовільний рейтинг у використанні послуг банку. Цей вид кредиту дозволив банкам збільшити попит на кредитні послуги. Позиковими картками користуються і на сьогоднішній день, адже це доволі зручно та практично для споживача кредитних послуг у банківській установі.

3. Чековий кредит - це позика, яка надається клієнтам з можливістю строкової сплати. Цей кредит видається клієнтам, які виключно мають хороший рейтинг у використанні послуг банку позичальника.

Переходячи до основних видів кредитів, можна виділити - державний кредит. Державним кредитом користується виключно держава, а надавачами цих послуг виступають юридичні та фізичні особи. Як прикладом, може виступити початок війни, а саме у березні Міністерство фінансів почали випускати та продавати військові облігації населенню України. В першу чергу, це було зроблено для того, щоб забезпечити безперебійне забезпечення функцій держави, а саме соціальну та оборонну. Початкова сума однієї облігації становила - 1000 гривень під ставкою 18,35% [2, с.1]. Військові облігації випускалися кожного вівторка і навіть зараз населення України має змогу купити їх у будь-який момент часу.

Міжнародний кредит - позика яка надається одній країні іншою на умовах платності та поверненості. Позичальниками у цьому разі виступають: міжнародні банківські установи, країни, організації міжнародного типу. З цього виникають підвиди міжнародного кредиту: урядовий, банківський та фірмовий. Урядовий кредит - це позика, де суб'єктом кредиту виступає країна світу, яка надає кредит іншій країні. Це все відбувається на основі складеного договору. Банківський кредит - це позика, яка надається державі банками країни. Це

зазвичай вирішується через Національний банк України. Фірмовий кредит - це позика, яка надається іноземними фірмами на товари, які експортує Україна. Цей кредит надається виключно у товарній формі. Після закінчення терміну прописаного у договорі, кредит сплачується у грошовому виразі.

Банківський кредит - це позика, яка надається споживачам банківських послуг на умовах платності, строковості та поверненості. Слід зазначати, що кожен банк висуває свої вимоги для клієнтів, яким вони повинні відповідати (наприклад мінімальний рівень доходу). Розглядаючи, банківський кредит збоку банку, то даний механізм виглядатиме наступним чином: комерційний банк має у своєму розпорядженні тимчасово вільний капітал, який вони використовують для надання кредитів. Комерційний банк, здійснює це для того, щоб отримувати дохід з коштів, які їм на даний момент не потрібні. Банківський кредит видається виключно у грошовому виразі та не може бути виданий у товарному.

1.2. Кредитна система та її значення для економічних процесів.

Кредитна система - це комплекс кредитних взаємовідносин і установа, які виконують ці відносини. Ці відносини реалізуються через мобілізацію коштів, які на даний момент не використовуються установами, слід зазначити що це все відбувається на умовах платності та повернення у строки для задоволення соціально-економічних потреб населення України. Кредитна система складається з кількох елементів, де кожний елемент виконуватиме свої функції з заощадження та використання грошових ресурсів. Кожному елементу притаманна окрема функція через те, що вони мають різні методи реалізації своїх послуг у даній сфері.

З визначення Журавок А.А.: “Кредитна система — це сукупність кредитних взаємин, форм і методів кредитування. Контрольна, стимулююча, перерозподільна та функція заміщення, це основні її функції.” [7, с.1]. Як видно з визначення, що автор також відштовхується від основних функцій кредитної

системи. Взагалі, кожне поняття у кредитній сфері матиме за важливе, щоб простежити їх основні функції. Адже, функції це ті завдання, які ставить перед собою кредитна система. Не правильно, буде виділяти одну функцією головною перед іншими, адже всі вони взаємопов'язані між собою та не зможуть бути реалізовані без один одного.

Установи, які мають велике відношення до кредитної системи, можна поділити на три основні групи: Національний банк України, банківська система (комерційні банки) та фінансові установи, які отримали ліцензію на провадження своєї кредитної діяльності. До банківського сектору, можна віднести: комерційні банки, банки які виконують свої послуги у сфері інвестицій, іпотеці, земельних ділянок, чекових послуг, тощо. До небанківського сектору можна віднести наступну категорію установ: страхові установи, пенсійні фонди, кредитні спілки, установи що спеціалізуються виключно на інвестиційній діяльності.

У кожної країни є своя окрема кредитна система зі своїми функціями та особливостями, але серед них можна виділити декілька спільних рис, адже це специфічна сфера економіки, яка розвивається кожного дня. Спільні риси зображені на рисунку 1.1.

Рис.1.1. Спільні риси кредитної системи у різних країнах.

(складено автором за [4])

Як видно з рисунку 1.1. ми виділили наступні три основні риси кредитних систем у декількох країнах: ядро будь-якої кредитної системи це центральний банк країни, адже він розробляє грошово-кредитну політику, а також розподіляє грошові кошти країни; установи які належать уряду, а також здійснюють управління у сфері фінансів; посередники які здійснюють свою діяльність у сфері фінансів.

Слід зазначити, що кредитна система не зможе функціонувати без кредитного процесу. Це означає, що він забезпечує достатню мобілізацію грошових коштів між сферами економіки. Функція перерозподілу тут виконує головну роль, адже вона перерозподіляє кошти між державними установами країни. А також слід враховувати що кредитний процес взаємопов'язує нас з іноземними клієнтами. Безпосереднє переміщення фінансових ресурсів між окремими учасниками ринку часто виявляється економічно неефективним, а збільшення масштабів виробництва та обігу товарів робить таку практику непрактичною через високі витрати. Ці фактори зумовили об'єктивну необхідність у впорядкуванні та технічному регулюванні руху фінансових коштів в економічній системі, що і здійснюють інститути банківської системи, виконуючи роль основних посередників у забезпеченні переміщення коштів між різними учасниками ринку. Це, в свою чергу, створює основні передумови для організації економічного циклу, оскільки від своєчасного надходження фінансів залежить не лише ефективність діяльності окремих суб'єктів господарювання, але й темпи економічного розвитку держави в цілому.

Створення кредитної системи як комплексу фінансових організацій обумовлюється характером наявних в державі кредитних зв'язків та відповідним їм видами кредитних операцій. На різних етапах розвитку суспільства склад кредитних організацій змінювався залежно від еволюції кредитних зв'язків, що є тією базою, яка загалом визначає остаточну структуру кредитної системи. До основних елементів кредитної системи відносять: Національний банк України, комерційні банки (приватні та державні у тому числі), а також парабанківські установи. Функціональне розділення окремих

елементів кредитної структури об'єктивно визначене різницями у підходах до роботи на фінансовому ринку, способах участі в процесі перерозподілу капіталів і забезпеченні переміщення грошових коштів між різними учасниками ринкових відносин.

Потрібно зазначити визначення банківської кредитної системи, яке надав Олійник-Данн О.О.: “Банківська фінансово-кредитна система – це організаційна сукупність різних видів банків у їхньому взаємозв’язку, яка існує в тій чи іншій країні в цілком визначений історичний період. Банківська система – це законодавчо визначена, чітко структурована сукупність фінансових посередників грошового ринку, які займаються банківською діяльністю.” [21, с.35]. Для неї притаманно, що акумуляція або концентрація заощаджень відбувається здебільшого через фінансових посередників, таких як кредитні установи. Ці установи є головним джерелом капіталовкладень у реальну економіку.

Результативна робота кредитної системи в будь-якій державі з ринковою економікою вимагає рівневого поділу її інститутів за двоступеневою моделлю: перший рівень - національний банк країни; другий рівень - комерційні фінансові установи та спеціалізовані кредитно-фінансові організації. Така структура дозволяє ефективно організувати взаємодію між різними елементами кредитної системи, забезпечуючи необхідний рівень координації та контролю за їх діяльністю з метою максимально повного задоволення потреб різних учасників економічного процесу у фінансово-кредитних послугах. Тим не менш, можлива також однорівнева схема організації фінансових установ. Проте така модель, в основному, є типовою або для початкових етапів формування кредитної системи, коли не існує центрального банку, або для країн з централізованим управлінням економікою, де єдиний державний банк самостійно виконує всі функції кредитної системи. Створення і розвиток повноцінних ринкових відносин продемонстрували неефективність такої організаційної структури як у першому, так і в другому випадках. Тому більшість розвинутих країн реалізують дворівневу кредитну систему.

Кредитна система відіграє важливу роль для економіки України в цілому. Адже, вона допомагає залучати фінансові ресурси суб'єктам господарювання для розширення їх діяльності та створення інновацій. Це у свою чергу допомагає Україні зміцнювати себе на світовому ринку. Слід зазначити, що кредитна система, надає змогу створювати нові робочі місця для населення України. За рахунок цього збільшуються податкові платежі до державного та місцевих бюджетів з найманих працівників.

Кредитна система допомагає полегшити рівень життя населенню України. Населення України, має змогу взяти позику у банківських установах та сплачувати необхідні для них потреби. До прикладу, населення можуть взяти позику для оплати освіти в університеті. Це означає, що в Україні збільшаться кваліфіковані працівники та рівень освіти загалом. Слід зазначити, що кредитна система дозволяє зменшувати тіньову економіку. Адже, населення та суб'єкти господарювання мають змогу брати кредити у комерційних банках. Але, деяка кількість населення все-рівно беруть кредити онлайн, де позика не відображатиметься для державних контролюючих органів. Кредитна система є важливою ланкою для зміцнення економіки України за якою потрібно ретельно спостерігати.

1.3. Характеристика та види кредитних операцій у фінансових установах України

Кредитні операції - це діяльність, яка відбувається між позикодавцем та позичальником на підставі отриманих грошових ресурсів на певний термін, після чого позичальник повинен їх повернути та сплатити відсотки за користування ним. Кредитні операції у фінансових установах поділяють на два елемента: активні операції та пасивні операції. До активних можна віднести наступні операції: надання позик потенційним клієнтам, надання позик банківським установам, вклади у банківських установах, грошові ресурси на

коррахунках в банківських установах. До пасивних відноситься: вклади клієнтів, позики банківських установ, включаючи Національний банк України.

На рахунок Законодавства України, розкриття щодо сутності кредитних операцій немає, але воно прописало, що до них можливо віднести: створення та консультування наявних рахунків клієнтів; мобілізація у депозити фінансових ресурсів або дорогоцінних металів від своїх клієнтів; проведення операцій на фондовому ринку та здійснення поручительств; купівля змоги на здійснення зобов'язань у грошовому виразі, при цьому банк бере на себе певний ризик.

Як зазначає Стороженко О.О.: “Кредитні операції (lending operations; credit operations) – вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів шляхом їх надання в тимчасове користування або прийняттям зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування на певних умовах, а також надання гарантій, поручительств, акредитивів, акцептів, авалів, розміщення депозитів, проведення факторингових операцій, фінансового лізингу, видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій репо, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів із такої суми (відстрочення платежу).”. [36, с.130]

Кредитні операції, також, можна поділити наступним методом, а саме на банківські кредити та кредити від небанківських фінансових установ. У першому випадку - позика надається виключно банківською установою, який отримав ліцензію на дозвіл виконання своїх послуг. У другому випадку, позики можуть надаватися кредитними спілками, лізинговими компаніями, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, які займаються виключно даним видом діяльності.

Наступним, можна виділити розподіл на види кредитних операцій: короткострокові, середньострокові та довгострокові. Зазвичай, короткострокові кредитні операції - це позика, яка надається до 1 року. Наприклад, це позика на збільшення оборотного капіталу. Середньострокові кредитні операції - це

позики, яка надається терміном від 1 до 5 років. Наприклад, це споживчі кредити. Довгострокові кредитні операції - це позики, яка надається більше 5 років. До прикладу, це іпотечні позики, які доволі часто беруть клієнти.

Важливим є виділення кредитних операцій за способом погашення. Позикоотримувач має декілька способів погашення, а саме: одним платежем, декількома платежами або ануїтет. При сплаті позики одним платежем, позичальник має можливість сплатити всю суму відразу. Коли він обрав систему декількох платежів, то у зазначені строки позичальник повинен вносити відповідну суму. І в останній період він сплатить всю суму. Ануїтет це спосіб виплат заборгованості рівними внесками щомісяця протягом усього періоду дії угоди про позику. На початкових етапах виплат у цих внесках переважає процентна складова, тоді як основна сума боргу погашається меншою мірою. З часом із кожним наступним платежем частка виплачених відсотків поступово знижується, а основний борг погашається швидшими темпами. Головна перевага такого підходу полягає в тому, що позичальник сплачує борг та нараховані відсотки стабільними сумами, що дозволяє особам із обмеженими фінансовими можливостями користуватися кредитними ресурсами без необхідності одразу виділяти значні кошти на погашення позики.

Не менш важливим є наступне виділення кредитних операцій: товарний та грошовий. У випадку товарного кредиту, то вони видаються у вигляді товарів, та сплачується звичайним для нас методом. Щодо товарної позики, то її суть розкриває кредитна операція - лізинг. Лізинг - це товарна форма кредиту, яка надає змогу взяти в оренду дорогу техніку, на яку наразі немає всієї суми, щоб її купити. При цьому орендар, отримує змогу викупити техніку, яку він орендує.

Для реалізації кредитних операцій, потрібно ретельно дотримуватися всіх їх принципів. За допомогою цього буде розвиватися обсяг надання кредитних послуг фінансовими установами. Адже, за рахунок них фінансові установи мають змогу раціонально надавати кредитні операції. Основні принципи кредитних операцій вказані у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Основні принципи кредитних операцій

Назва принципу	Характеристика
Строковість	Отримана позика повинна буде повернута у визначені строки, які заделегідь прописані у договорі.
Поверненність	Надана сума кредиту, потрібно повернути у повному обсязі кредитору.
Платність	Позичальник, повинен сплатити ціну кредиту, тобто відсотки за використання коштів.
Забезпеченість	З метою захисту себе від ризиків, кредитор вимагатиме оформлення застави на кредит. Це може бути будь-яке рухоме або нерухоме майно позичальника.
Цільове використання коштів	Кошти повинні бути використані на певну мету, яка обговорювалась двома сторонами (кредитором і позичальником).

Примітка: складено автором на основі джерела [10].

Кредитним операціям притаманні декілька важливих функцій. Він виконує перерозподільну функцію. Це відбувається коли він здійснює перерозподіл ціни з метою платності кредиту. Наступною функцією ми можемо виділити емісійну. Емісійна функція здійснює емісію готівки притаманну для фінансового обігу. Контрольна функція відбувається при створенні кредитних відносин між двома сторонами (позичальником та кредитором). Суть її полягає у контролі один одного. Кредитор стежить за раціональністю використання

наданих коштів у позику. А позичальник за дотриманням усіх вимог з боку кредитора.

Кредитні операції мають свої рівні ризику, які потрібно детально проаналізувати. I рівень - це самий мінімальний ризик або його взагалі немає. II рівень - помірний ризик, за яким необхідно простежити. III рівень - значний ризик, при якому потрібно ретельно проаналізувати ситуацію. IV рівень - високий ризик, в якому необхідно проаналізувати повністю ситуацію і прийняти термінові дії. V рівень - це вже ризик, який був здійснений. Боргова заборгованість щодо ресурсів, переданих у забезпечення фінансових зобов'язань, що належать до найнижчої п'ятої класифікаційної групи, підлягає визнанню як безперспективна до повернення.

Джерела реалізації кредитних операцій банківські установи можуть брати з особистих фінансових ресурсів банку, залишки на рахунках банківської установи, мобілізовані грошові ресурси від клієнтів на депозити банку, кошти отримані від емісії банком своїх власних боргових цінних паперів. Банк, повинен раціонально використовувати свої кошти. Основні види кредитних операцій вказані на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Основні види кредитних операцій.
(складено автором на основі джерела [10])

Кредитні операції надають різноманітний вибір для індивідуального споживача. Це дозволяє потенційному позикоотримувачу вибрати кредитну операцію, яку саме йому потрібна. Це збільшує обсяг надання кредитів на Україні, адже кредитні операції надають можливість вибрати позику з такими умовами, які б були комфортні для окремого споживача. Потрібно ретельно поставитися до питання кредитних операцій в Україні та удосконалювати їх і надалі.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Оцінка стану кредитного ринку в Україні.

Сфера кредитування в Україні становить ключову складову національної фінансової інфраструктури. Вона включає в себе широкий спектр напрямів - від персональних позик до підтримки підприємницьких ініціатив у сегменті малого й середнього бізнесу. У 2025 році галузь кредитного забезпечення в Україні демонструє активну трансформацію, що зумовлена впровадженням інноваційних технологічних рішень, поступовим покращенням макроекономічних умов і адаптацією нормативно-правової бази.

Український сегмент кредитування демонструє надзвичайну витривалість. Упродовж 2024 року фінансова активність у цій сфері майже відновила довоєнні масштаби. Сумарна вартість банківських позик станом на початок 2025 року досягла рівня у 1 трлн. 105 млрд. гривень, що свідчить про приріст у 11,3% порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Обсяг фінансових зобов'язань, оформлених фізичними особами у гривні, зріс за 12 місяців на 24 % і становив 268 млрд. гривень. Сьогодні понад 40 % усіх позик в Україні оформлюються через цифрові платформи, що чітко відображає динамічне розширення популярності онлайн-фінансів серед громадян.

Однією з ключових змін останніх років стало активне розширення цифрового кредитування та технологічних рішень у сфері фінансів. В Україні стрімко зростає зацікавленість у фінансових інноваціях (fintech), які радикально трансформують традиційні механізми надання позик. Дистанційне кредитування стає доступним через мобільні застосунки та спеціалізовані цифрові сервіси, що дозволяє оформити позику оперативно, без необхідності фізичного відвідування банківських установ. За інформацією, наданою Національним банком України, станом на початок 2025 року понад 40 % усіх позик в державі оформлюються через інтернет-платформи. Сюди входять як

мікрофінансові продукти, так і кредити на споживчі потреби чи придбання товарів.

Слід виділити основних учасників кредитного ринку, які надають фінансові ресурси у позику. До них ми можемо віднести: банківські установи, небанківські фінансові установи (ломбарди, кредитні спілки, мікрофінансові організації, тощо), онлайн-платформи, фінтех сервіси та міжнародні фінансові інституції. Зміна кількості банківських установ в Україні з 2021-2024 роках вказано у таблиці 3.1.

Таблиця 2.1.

Зміна кількості банківських установ на 2021-2024 роки в Україні.

	2021	2022	2023	I.24	II.24	III.24	IV.24
Платоспроможні	71	67	63	63	62	62	61
Зміна	-2	-4	-4	0	-1	0	-1
Державні, у т.ч. Приватбанк	4	4	5	6	6	7	7
Зміна	-1	0	+1	+1	0	+1	0
Іноземні	20	16	14	14	14	14	14
Зміна	0	-4	-2	0	0	0	0
Приватні	47	47	44	43	42	41	40
Зміна	-1	0	-3	-1	-1	-1	-1

Примітка: [20]

Як видно з таблиці 2.1. у 2021 році банківських установ було на 10 більше аніж у 2024 році. Це свідчить про зміну довіри до банків з боку населення; зменшення робочих місць; зменшення конкуренції у банківському секторі (за рахунок цього можуть збільшуватися відсоткові ставки за кредити та зменшуватися на депозити); зменшення допомоги для підприємництва, адже більшість банків, які покинули ринок України зосереджували свою увагу на наданні кредитів бізнесу.

Одним із провідних напрямів трансформації фінансової сфери останніх років є активне впровадження цифрового кредитування та інновацій у галузі

фінансових сервісів. В Україні спостерігається зростання інтересу до фінтех-рішень, які радикально переосмислюють традиційну модель отримання позик. Сьогодні оформлення позик можливе через мобільні застосунки та цифрові платформи, що забезпечує оперативний доступ до коштів без фізичного звернення до фінансових установ. Згідно з інформації взятої з веб-сайту “Друкарня”: “На початок 2025 року понад 40 % кредитів в Україні видаються через онлайн-платформи. Це включає мікрокредити, кредити на покупки, а також споживчі кредити, які можна оформити за допомогою мобільних додатків або веб сайтів”. [12, с.1].

Доволі багато кредитів було надано суб’єктам господарювання. Адже, через них можливо отримати максимальну вигоду. Це виникає, тому що зазвичай суб’єкти господарювання беруть великі суми у позику. Відповідно ціна за наданий кредит буде високою, що у свою чергу позитивно впливає на прибуток банківської установи. На рисунку 2.1. можна побачити темп росту чистих позик банками суб’єктам господарювання станом на 1 січня 2025 року.

Рис. 2.1. Темп росту чистих банківських кредитів суб’єктам господарювання за 2021-2024 роки. (у %). [20]

Як видно з рисунку 2.1. банківська установа АТ КБ “Приватбанк”, займає лідируюче місце серед інших, яка збільшила кредитування у 2 рази. Друге місце посіли державні банки України (окрім банку АТ КБ “Приватбанк”), кредитування яких зросло на 57 %. На третьому місці знаходяться приватні банки, які отримали ліцензію від НБУ та здійснюють свою діяльність

відповідно до законодавства України. Останнє місце посіли іноземні банківські установи, у них спад кредитування на 21,7 %, адже в сучасних умовах, їм вдається здійснювати свою діяльність доволі складно. Також, слід зазначити темп росту чистих банківських кредитів фізичним особам за 2021-2024 роки, які вказані у рисунку 2.2.

Рис. 2.2. Темп росту чистих банківських кредитів фізичним особам у грн. за 2021-2024 роки. (у %). [20]

З рисунку 2.2. лідируючим у наданні кредитів фізичним особам був АТ КБ “Приватбанк”, темп росту кредитування якого становив - 155 відсотків. Друге місце зайняли приватні банківські установи, темп росту кредитів яких становив - 132 відсотка. Найменше виданих кредитів фізичним особам спостерігається у іноземних банківських установах, вони надали кредитів у 2024 році на 51,6 % менше, ніж до війни.

Небанківські фінансові інституції відіграють важливу роль у забезпеченні малого та середнього бізнесу фінансовими ресурсами, особливо в ситуаціях, коли банки висувають надто жорсткі вимоги до позичальників. Завдяки м'якішим умовам кредитування, кредитні спілки, мікрофінансові організації та інші подібні структури виступають джерелом доступного фінансування для підприємців, стимулюючи розвиток приватної ініціативи та економічної активності. Також, вони допомагають населенню отримувати кошти у позику, якщо в них немає доступу до отримання її у банківських установах. Також, сфера лізингових послуг в Україні виступає важливою частиною національної

фінансової інфраструктури, яка динамічно підтримує підприємницьку діяльність, сприяє технічному переоснащенню промислових об'єктів і забезпечує оновлення матеріально-технічної бази компаній. Потрібно проаналізувати кількість небанківських установ на ринку України. Зміна кількості небанківських установ, які надають кредити за 2021-2024 роки вказані у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Зміна кількості небанківських установ, які надають кредити в Україні
за 2021-2024 роки.

Тип небанківської установи	2021	2022	2023	2024
Ломбарди	292	259	146	109
Зміна	-10	-33	-113	-37
Кредитні спілки	289	190	133	104
Зміна	-38	-99	-57	-29
Мікрофінансові організації	935	760	629	509
Зміна	+235	-175	-131	-120
Лізингові компанії	144	110	79	59
Зміна	-2	-34	-31	-20

Примітка: розраховано автором на основі [12]

Більшість небанківських установ, які спеціалізуються на наданні кредитування, також зменшили свою кількість на ринку України. Це пов'язано з початком війни в Україні. Адже, більшість небанківських установ не змогли адаптуватися під реалії кредитного ринку в Україні.

У 2024 році спостерігалось зростання обсягу мікрофінансування на 10 %. Відповідно до інформації, наданої Асоціацією фінансових організацій України,

громадяни країни уклали приблизно 6 мільйонів кредитних договорів на загальну суму понад 37 мільярдів гривень лише за перші 9 місяців 2024 року, що свідчить про значну динаміку цього ринку. Свіжі статистичні дані демонструють, що близько 90 % таких фінансових зобов'язань оформлюється через інтернет. [12, с.1] Це обумовлено оперативністю надходження коштів та лояльністю вимог до клієнтів, що робить дистанційне кредитування привабливим і доступним для широкого кола населення. Підвищений попит на мікрокредитування в Україні зумовлений легкістю їх оформлення, миттєвим переказом коштів та широким охопленням аудиторії. Отримати фінансову допомогу в мікрофінансовій установі можна у зручний момент часу, не виходячи з дому, за допомогою офіційного вебресурсу компанії. Цей тип кредитування відкритий навіть для громадян без постійного працевлаштування, осіб, які перебувають на утриманні, або клієнтів із негативною кредитною репутацією.

У 2025 році лізингові компанії набувають особливої уваги як засіб стимулювання національного економічного піднесення. Фінансові установи активно розгортають програми сприяння розвитку малого й середнього підприємництва, зокрема шляхом застосування лізингових схем. Це дозволяє невеликим компаніям безперешкодно отримувати необхідне обладнання, удосконалювати виробничі процеси та просувати власну справу без потреби у вагомих стартових інвестиціях. Також, виокремлюючи лізинг, то і банківські установи надають його у своїй діяльності. Окремо заслуговують на увагу нові програми, орієнтовані на новостворені підприємства, в межах яких банки готові надавати послуги фінансового лізингу навіть за відсутності суттєвих матеріальних гарантій.

Ломбарди відіграють важливу роль для кредитного ринку в Україні. З інформації від веб-сайту “Юридична газета”: “Ринок ломбардів в Україні зазнав значних змін за останні 5 років. З 2020-го їх кількість скоротилася майже втричі, проте розмір активів залишився стабільним. Ломбарди продовжують демонструвати високі доходи. За 9 місяців 2024 року 101 ломбард отримав

понад 3 млрд. грн.. доходу, що показує зростання у порівнянні з попереднім роком. Найбільші гравці на ринку, такі як “Скарбниця”, “Ломбард Перший”, “Капітал” мають потужні мережі філій, більшість з яких зосереджена в великих містах”. [13, с.1].

У найближчій перспективі, згідно з оцінками Національного банку України, фінансовий сектор, пов’язаний із наданням позик, продовжить демонструвати зростання, хоча темпи цього процесу ймовірно стануть помірнішими. Прогнозні розрахунки на 2025-2026 роки свідчать про поступове зменшення вартості кредитування на тлі економічної стабілізації в країні. Ініціативи, спрямовані на стимулювання підприємницької діяльності та надання споживчих позик, зберігатимуть пріоритетне значення для подальшого зміцнення фінансової системи. Одним із визначальних трендів є впровадження інноваційних рішень на основі блокчейн технологій і алгоритмів штучного інтелекту. Їх застосування дає змогу суттєво скорочувати операційні витрати в кредитних установах і водночас знижувати рівень фінансових ризиків для компаній, що надають позики.

2.2. Аналіз розвитку традиційних видів кредитування в Україні.

Традиційні види кредитування є важливим елементом для розвитку сучасних його видів. Адже на основі їх створюються новіші види кредитування. За рахунок цього потенційні клієнти мають змогу вибрати собі відповідний кредит. До традиційних видів кредиту можливо віднести: іпотека, позики суб’єктам господарювання, споживчий кредит, позика на купівлю автомобіля та кредитні картки. Іпотечний кредит - це позика, яка дає змогу купити житло (будинок, квартиру), за кошти, які були отримані в позику. Це доволі зручний інструмент, який допомагає навіть на сьогоднішній день купити житло, якщо наразі не вистачає коштів.

Позики суб’єктам господарювання бувають різного роду. Це зазвичай позика, яка надається бізнесу, який потребує цього. Кредит для бізнесу несе за

собою цільовий характер. Бізнес повинен представити свій бізнес-план банківській установі, де буде прописано на що їм потрібні кошти. Після чого банк аналізує всі можливі ризики і на основі результатів приймає кінцеве рішення. Даний вид кредитування є основним на сьогоднішній день, адже через нього бізнес отримує джерела свого існування. Тим самим, він буде сплачувати податкові зобов'язання, які виникатимуть під час його діяльності та створювати нові робочі місця для населення.

Споживчий кредит - це позика, яка надається клієнтові для його особистих потреб. Це такі потреби, які не мають відношення до комерційної діяльності. Він не несе за собою цільового характеру та може бути витрачений на будь-які потреби клієнта. Він має всі принципи кредитування, тобто платність, терміновість, поверненість у строки, тощо.

Позика на купівлю автомобіля - це зручний інструмент, який надає змогу придбати автомобіль за кредитні кошти. Зазвичай у такому виді кредитування, потребується перший внесок, покупцем, який здійснюється його власними коштами. Даний вид кредиту є доволі подібним до іпотечного кредитування. Але, замість квартири чи будинку, позикоотримувач купує автомобіль. Дана позика надається на довгостроковий період, який може тривати до 5 років.

Кредитні картки - це грошово-розрахунковий документ, він відкривається банківськими установами для потенційних клієнтів для придбання товарів, які їм наразі необхідні, але немає достатньо власних коштів. Зазвичай, у таких картках малі відсотки плати за використання кредиту. Також, це зручний інструмент, який дозволяє купити товар прямо зараз, без звернення у відділення банку. Адже, кошти там видаються відразу після його відкриття. Клієнтові потрібно тільки слідкувати за лімітом готівки на картці, щоб не перевищити її.

На сьогоднішній день, традиційні види кредитування займають вагому частку серед новіших. Вони мають великий обсяг використання серед населення України на сьогоднішній день. Адже вони адаптувалися під сучасні умови кредитування в Україні. Тим самим, вони пропонують широкий спектр умов для індивідуального споживача кредитних послуг. Це у свою чергу

допомогло збільшувати обсяги надання традиційних видів кредитування. Аналіз динаміки основних традиційних кредитів у АТ КБ «Приватбанк» вказані у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Аналіз традиційних кредитів виданих у банку АТ КБ “Приватбанк”
у 2021-2024 роках, у млн. грн.

Назва кредиту	2021	2022	2023	2024	Відхилення 2022- 2021	Відхилення 2023- 2022	Відхилення 2024- 2023
Позика надана юридичним клієнтам	4091	5340	6386	9112	1249	1046	2726
Іпотечний кредит	9858	3912	5618	8559	-5946	1706	2941
Кредитні картки	45314	46593	54500	62703	1279	7907	8203
Позика на купівлю автомобіля	394	328	885	2675	-66	557	1790
Споживчий кредит	5343	3880	9751	12738	-1463	5871	2987
Кредити МСП	11903	21311	25454	23606	9408	4134	-1848

Примітка: розраховано автором на основі [39].

Як видно з таблиці 2.3. використання традиційних кредитів є доволі розпоширеним у банківській діяльності АТ КБ “Приватбанк”. А це один з найкращих банківських установ України. Тобто, традиційні кредити не втратили своєї значимості серед населення України. У 2023 році обсяг наданих кредитів зріс. Цьому також, дозволило пом’якшення стандартів на їх видачу.

Національний банк України зазначив: “У IV кварталі 2024 року кредитні стандарти для бізнесу в цілому не змінилися. Банки дещо пом’якшили стандарти кредитування для МСП і посилили для валютних кредитів. З одного боку, посилення конкуренції з іншими банками стимулювало фінустанови пом’якшувати кредитні стандарти корпорацій. Гірші курсові очікування та вищі ризики застави, а також окремо для МСП – погіршення розвитку окремих галузей або підприємств впливали на посилення кредитних стандартів. У I кварталі респонденти планують пом’якшити кредитні стандарти для великих підприємств, короткострокових та гривневих позик, водночас посиливши для валютних кредитів.”. [22, с.1]. З інформації від Національного банку України, можемо побачити, що були незначні зміни.

Попит фізичних осіб щодо споживчого кредитування, також стрімко зростав наприкінці 2024 року. За рахунок покращення споживчих думок та збільшення витрат на продукти довгострокового зберігання. Покращення ситуації на ринку нерухомості та зниження відсоткових ставок в Україні збільшили попит на іпотечний кредит. У 2025 році Національний банк України проаналізував, що попит на споживчий кредит не повинен змінитися, а іпотечний навпаки зазнає спаду. Хоча і діє наразі ініціатива “єОселя”, яка залишається одним із головних інструментів урядової допомоги мешканцям України для забезпечення їх приватним житлом. Упродовж 2025 року програма й надалі пропонує шанс оформити житлову позику на сприятливих та привабливих умовах. Але, населення надає перевагу використовувати споживчий кредит для щоденних цілей, тому і обсяг використання його буде більшим. Кредити для суб’єктів господарювання є важливим інструментом для розвитку економіки України. Адже, при створенні нового бізнесу Україна одержує нові робочі місця, доходи у вигляді податків, тощо. Україна повинна збудувати міцний кредитний ринок для розвитку її економіки. Тому, слід ретельно поставитися та вивчити це питання. Графік обсягу наданих традиційних кредитів у банківській установі АТ КБ “Приватбанк” вказано на рисунку 2.3.

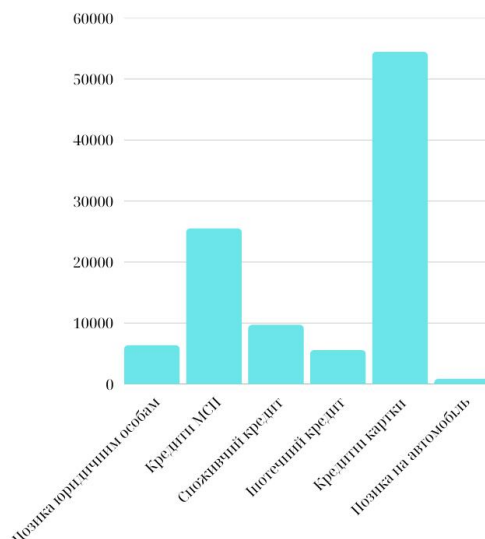

Рис. 2.3. Структура наданих кредитів у банківській установі АТ КБ “Приватбанк” станом на 2024 рік, у млн. грн.

(складено автором за [39])

Як видно з рисунку 2.3. найбільше у 2024 році набуло популярності використання кредитних карток. Друге місце займають кредити МСП. Після них ідуть споживчий кредит, іпотечний кредит, позика юридичним особам та позика на автомобіль відповідно. Банківській установі АТ КБ “Приватбанк” потрібно ретельно поставитися до питання розвитку кредитних операцій та збільшення обсягу їх надання. Адже, це збільшить у подальшому прибуток банківській установі та розвитку економіки України загалом. До прикладу, позика на автомобіль не набуває великого попиту серед клієнтів, тому потрібно удосконалювати умови надання такого виду кредиту. Порівняння динаміки та частки кредитів за 2023-2024 роки вказані у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4.

Порівняння динаміки частки кредитів у АТ КБ “Приватбанк”
за 2023-2024 роки, у %

Назва кредиту	2023	2024	Відхилення
Кредитні картки	19,82%	22,09%	2,27%
Споживчий кредит	3,5%	4,5%	1%

Продовження табл. 2.4.

Іпотечний кредит	2,05%	3,01%	0,96%
Позика на автомобіль	0,33%	1%	0,67%
Позика малому бізнесу	9,3%	8,3%	-1%
Лізинг	62%	57%	-5%
Позика фізичним особам	26%	31%	5%
Кредити юридичним особам та підприємствам середнього бізнесу	2,32%	3,21	0,89%

Примітка: розраховано автором на основі [39].

Як видно з таблиці 2.4. найбільша частка виданих кредитів у АТ КБ “Приватбанк” зайняв лізинг. Також, слід виділити достатньо великий обсяг надання позик фізичним особам, який посів друге місце по обсягам. Доволі велика частка є використання кредитних карток серед клієнтів банку АТ КБ “Приватбанк”.

2.3. Оцінка динаміки нових видів кредитування в Україні

Нові види кредитування є доволі важливим інструментом для населення та бізнесу України. Адже вони більш досконалі та легші у використанні. Основними новими видами кредитування виступають: криптокредитування, інвестиційне кредитування, факторинг, овердрафт, кредитування при використанні новітніх технологій блокчейн, p2p кредитування, мікрокредитування.

Криптокредитування - це механізм обміну прав власності на криптовалюту, який здійснюється на певний період. Обмін здійснюється між двома сторонами - позичальник та позикодавець. Позикодавець в цьому випадку надає свої криптоактиви в обмін на плату за користування його майном. Криптокредитування найчастіше здійснюється на спеціалізованих ринках, які здійснюють купівлю-продаж криптовалют. Головною перевагою цього виду кредитування є те, що він дозволяє позичальнику отримати позику, не дивлячись на його кредитний рейтинг. Інакше кажучи, якщо позичальник немає кредитної історії, то він без перешкод має змогу отримати позику. Це поширюється і на аналіз дохідності позичальника. Але позичальник, повинен в будь-якому разі надати заставу на отриману позику. Наразі стан криптокредитування доволі швидко набуває популярності. Так на 2024 рік було видано кредитів на суму 55 мільярдів доларів.

З визначення Іванець І.В. та Жолнерчик. Г.Ю., інвестиційне кредитування це: “Інвестиційне кредитування – це фінансування діяльності, що робиться згідно основ банківського кредитування і спрямоване на реконструкції чи модернізацію об’єктів, комерційне використання яких породжує доходи, що забезпечують повернення фінансованих коштів і оплату за користування ними у визначені строки” [9, с.39]. Його необхідність зазначається тим, що у позикодавця виникають тимчасово вільні кошти, які він має можливість вкласти і отримувати з них прибуток. Тобто, тут зазначені альтернативні можливості, які потрібно ретельно дослідити.

Факторинг - це механізм грошового забезпечення компанії, де компанія, яка надає товари здійснює продаж дебіторської заборгованості (рахунків), спеціальним компаніям. Це здійснюється з ціллю отримати дохід прямо зараз. Компанія, щоб не чекати поки дебіторську заборгованість покривють, починає продавати її, отримавши при цьому зменшений прибуток. Зменшений прибуток виникає від того, що компанія, яка купуватиме цю заборгованість, здійснюватиме це по зменшеній ціні. Адже за рахунок цього дві сторони отримуватимуть вигоду від здійснення факторингу. При цьому слід зазначити,

що факторинг суттєво відрізняється від кредитування, але має деякі схожі риси. Адже, збоку позичальника продуктів, він повинен в подальшому віддавати грошові ресурси, але вже іншому власнику дебіторської заборгованості.

Овердрафт - це кредит, який надається на короткостроковий період, він надає змогу клієнтові банківської картки здійснювати платежі, навіть коли на ній немає власних коштів клієнта. Це відбувається у визначені ліміти. Всі умови показані та підписані при відкритті такої картки, тому клієнт знатиме всі правила використання такої позики. Тобто, кредит нараховуватиметься автоматично, як тільки у власника картки закінчатся власні кошти і він проведе операцію. Перевагами такого кредиту є: позика оформлюється без застави, якщо овердрафт сплатять в той день, який його було отримано, то відсотки за нього не будуть сплачені, швидкість отримання кредиту, без цільового використання, має змогу сплачуватися автоматично.

Кредитування при використанні новітніх технологій блокчейн - це новий вид кредитування у фінансовій діяльності, що перетворює традиційні кредити за допомогою децентралізації, відкритості та більшій захищеності платформи та його клієнтів. Щодо децентралізованих кредитів, то вони мають можливість надаватися без банківських установ або інших фінансових учасників ринку. Надання кредитів здійснюється за допомогою автоматичних програмних забезпечень на блокчейні. Перевагами таких кредитів можна виділити: відкритість (всі платежі зберігаються на блокчейні), захищеність платежів, швидкість здійснення платежів, світовий доступ до отримання кредиту. Ризиками можуть бути: інфляція криптовалюти, хакерські атаки та слабка законодавча база. Величина використання кредитування на блокчейні у 2025 році була більше за 580 мільйонів доларів. І все це відбувається лише на початку 2025 року.

P2P кредитування - це процедура отримання коштів у позику при залученні онлайн-майданчиків. Це відбувається переважно між фізичними особами, без залучення посередників, банківських установ та інших фінансових установ, які отримали ліцензію на дозвіл видачі кредитів. По всьому світу

величина використання P2P кредитування нараховується близько 10 млрд. доларів, і дедалі стає більшою. Кредиторам та позичальникам достатньо зареєструватися на онлайн-майданчиках або програмах, які спеціалізуються на такому виді кредитування. Дане кредитування було запроваджено в Україні, а саме банківською установою АТ КБ “Приватбанк”. Національному банкові України не сподобалося, що банк залучає кошти населення для видачі кредитів і заборонив його. Але це не означає, що він не поширений в Україні. Просто банківські установи не здійснюють його, на відмінну від інтернет-платформ.

Мікрокредитування - це мікрофінансування, яке надає невеликі позики населенню, які не в змозі залучити традиційні види кредитування. Мікрокредитування має доволі великі відсоткові ставки на користування ним, порівняно з традиційними видами. Головними перевагами такого кредитування є: швидке оформлення, доступність для населення (кредитна історія до уваги не береться) та гнучкість (позичальник сам обирає скільки йому потрібно коштів та кількість платежів). Мікрокредитування виступає економічно вигідним інструментом для позичальників. Головне правильно його використовувати і брати його у фінансових установах які тільки отримали ліцензію від Національного банку України. Тому що, інші установи можуть працювати не офіційно, а це заборонено. Потрібно вивчити умови мікрокредитування і лише тоді підписувати угоду про взяття кредиту.

Слід ретельно проаналізувати ринок сучасних видів кредитування в Україні. Обсяг використання кожного сучасного виду кредитування за 2021-2024 роки вказані у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5.

Обсяги використання сучасних видів кредитування в Україні
протягом 2021-2024 років, у млрд. грн.

Назва кредиту	2021	2022	2023	2024	Відхилен ня 2022- 2021	Відхилен ня 2023- 2022	Відхилен ня 2024- 2023
Криптокредитування	1353	504,3	627,3	1508,8	-848,7	123	881,5

Продовження табл. 2.5.

Овердрафт	33	18,5	23,3	25,5	-14,5	4,8	2,2
Факторинг	50,3	23,5	34,8	33,1	-26,8	11,3	-1,7
Інвестиційне кредитування	35,5	55	85,5	80,3	21,5	30,5	-5,2
P2P кредитування	80,3	23,9	40,6	43,3	-56,4	16,7	2,7
Кредитування при використанні блокчейн	50,3	19,5	21,5	22	-30,8	2	0,5
Мікрокредитування	35,3	25,5	30,5	29,3	-9,8	5	-1,2

Примітка: розраховано автором на основі [42].

Як видно з таблиці 2.5 у 2022 році було значне пониження всіх кредитів, порівняно з 2021 роком. Це пов'язано через війну в Україні. Що значно повпливала на всі сфери економіки. Але, у 2023-2024 роком тенденція змінилась і обсяг використання всіх кредитів почав стрімко рости. Така тенденція і продовжується у 2025 році, але детальної інформації на рахунок цього немає. Слід зазначити, що кредитний ринок в Україні покращується кожного дня і адаптовується під всі чинники, які мають вплив на нього. Це допомагає покращувати економіку України і зміцнювати її у тому числі.

Сучасні види кредитування потребують детального вивчення і на сьогоднішній день. Адже, кожного дня правила ринку кредитування змінюються. Доволі важливим для сучасних видів кредитування є пристосування до сучасних умов. Це допомагатиме розвиватися Україні та його ринку кредитування. Адже за рахунок інфляції, населення має негативні погляди, щодо взяття кредитів. Потрібно надавати такі умови кредитування, щоб задовільнити, як сторону позикодавця, так і сторону позичальника. Через це збільшуватимуться показники взяття кредитів. Що означатиме позитивний вплив на економіку країни в цілому для населення у тому числі. На рисунку 2.4

вказаний та проаналізований графік використання сучасних позик клієнтами у 2024 році.

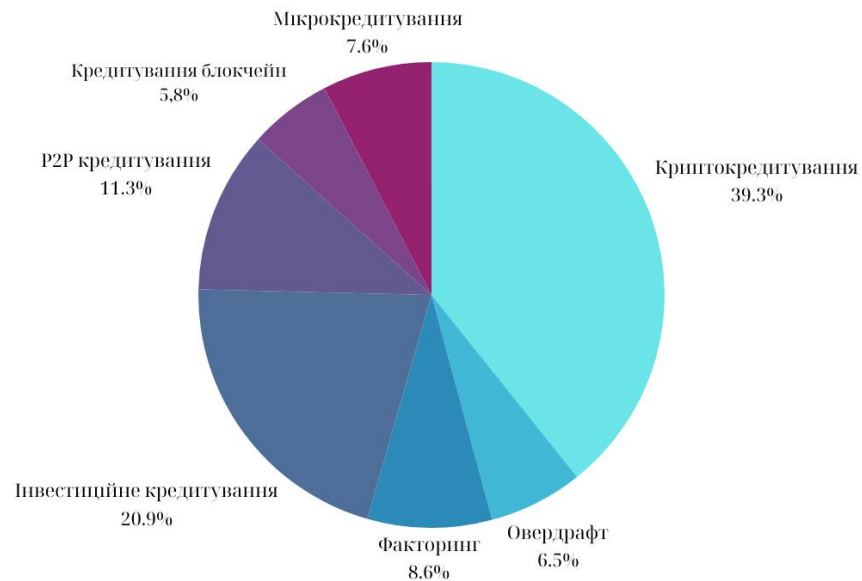

Рис. 2.4. Графік використання сучасних видів кредитування в Україні за 2024 рік, у %.

(складено автором за [42])

Графік показує нам, що найпоширенішим серед позичальників є криптокредитування. Це і зрозуміло, адже воно надає гнучкі умови для його взяття. У тому числі не береться рейтинг позичальників, що полегшує задачу знайти їх.

Сучасні види кредитування в Україні потребують детального вивчення. За допомогою них, банківські установи зможуть надавати більше своїх тимчасово вільних коштів у позику своїм клієнтам. Також, потрібно ретельно проробити законодавчу базу під нові види кредитування, такі як криптокредитування чи кредитування на основі блокчейн. Якщо, буде прописана міцна законодавча база, то банківські установи, могли б також брати участь у наданні таких видів кредитувань. Адже, були до цього спроби банком АТ КБ “Приватбанк” здійснювати такі види кредитування, але через слабку законодавчу базу, Національний банк України, вимушений був заборонити йому це робити.

Україна пройшла важкий шлях у розвитку кредитного ринку. Багато законодавств протягом роки незалежності України були змінені. Україна повинна ретельно поставитися до питання сучасних видів кредитування та розвивати їх у майбутньому. За рахунок цього покращуватиметься сфера надання кредитів так і економіка в цілому. Адже, доступність та прозорість кредитів будуть розвиватися разом з сучасними видами кредитування. У сучасних умовах, банківським установам потрібно збільшувати обсяги надання як нових так і традиційних видів кредитування.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ.

3.1. Іноземний досвід кредитування та перспективи його запровадження в Україні.

На сьогоднішній день Україна має дещо сповільнений розвиток кредитування у порівнянні з іноземними країнами. До прикладу ті ж самі відсоткові ставки за кредит у іноземних країн може сягнути до 2-3 відсотків на рік. А в Україні цей показник дорівнюватиме до 28-30 відсотків. Це у свою чергу відбиває бажання та довіру у клієнтів брати позики у банківських установах. Через це доволі сильно зменшуються обсяги надання позик в Україні. Адже у населення є інші альтернативи, які навіть будуть дешевшими. Наприклад, криптокредитування, яке доступне по всьому світу. Клієнтові привабливіше взяти позику дешевше, ніж дорожче у національних комерційних банків.

Слід виділити найпоширеніший традиційний кредит - іпотечне кредитування. Як зазначає Поліщук Н.В.: “Розширено-відкрита модель іпотечного кредитування притаманна економіці США, де позичальниками є особи з невисоким рівнем доходу. Покупці сплачують готівкою невелику суму, а лєвова частка вартості покупки дається банком у кредит під низький відсоток на період від 15 до 30 років, враховуючи дохід позичальника. У цьому разі надзвичайно правильно організований процес взаємодії ринку іпотечного кредитування з ринком іпотечних цінних паперів, що базується на механізмах сек’юритизації іпотечних активів та рефінансуванні, що дає більші переваги порівняно з однорівневою моделлю іпотечного кредитування.”. [23, с.75] У США, іпотечне кредитування є доволі поширеним кредитом. Адже, надається на вигідних умовах. Найбільш цікавим у цьому випадку можемо виділити малу відсоткову ставку на кредит. Україні слід перейняти цей механізм, адже за

рахунок цього збільшаться обсяги використання іпотечного кредитування серед клієнтів.

Країни, які мають доволі сильні ринки кредитування, до прикладу Японія, США та інші, їхні банківські установи надають кредитні послуги будь-яких видів. Для підприємств США надає безліч різних видів кредитних послуг. До прикладу, можна виділити: лінії надання позики, комерційні кредити, у тому числі борговий цінний папір - облігація. Всі ці види кредитів, надають підприємствам можливість отримати фінансові ресурси для розвитку власного бізнесу або інших речей пов'язаних з цим.

Кредитний ринок Європейського Союзу виступає доволі розвинутим зі своєю специфікою. Європейський Союз має схожий характер кредитування, адже в ньому позикодавцями постають: банківські установи, кредитні спілки, тощо. Банківські установи в Європейському Союзі, надають безліч видів кредитів для населення, до прикладу: іпотечний кредит, кредитні карточки, позика на авто, споживчі кредити, тощо. Слід зазначити, що банківські установи в Європейському Союзі, як і Україна, мають урядові програми, які у свою чергу допомагатимуть клієнтам залучити позику на вигідніших умовах. Також, у них є управлінські установи, які керують за здійсненням діяльності фінансових установ та дотриманням ним норм. У Європейському Союзі, такою установою можна виділити Директиви щодо позикових угод. Вони здійснюють нагляд за відсотковими ставками за позику, вимог до позичальника та інше.

Кредитний ринок у Японії є доволі специфічним від інших розвинутих країн. Основним позичальником у ньому виступають банківські установи. Вони виступають головними у профінансуванні бізнесу. Також, у них є кредитні спілки, вони виступають позикодавцями для малих суб'єктів господарювання. Вона надає можливість використання урядових програм. Однією з таких, можна виділити програму "Позикові гарантії", яка допомагає підприємствам, які не мають можливості отримати позику у приватних банківських установ. Дана урядова програма надає зазначений процент за плату кредиту у договорі. Також, Японія надає соціальні програми. Одна з таких програм називається "Позика на

житло”, яка має схожі характеристики з іпотечним кредитом. В Японії він надається на купівлю нового житла, або навіть будівництва нового будинка з нуля. Головний акцент, тут зроблений на молодій сім’ї. Головні банки, які надають іпотечні кредити у Японії зображені на рисунку 3.1.

Рис. 3.1. Основні банківські установи Японії, які спеціалізуються на житлових кредитах.

(складено автором за [23])

Слід виділити, що серед головних позикодавців Японії, є не тільки в основному банківські установи, але й фінансово-кредитні спілки. Порівняно з Україною, де найбільшу частку виданих кредитів займають виключно банківські установи. В Японії у банківських установах існують різні правила та умови до видачі іпотечного кредиту.

Потрібно зазначити, що Японія також має свої проблеми у кредитному ринку. Головна з них це демографічний чинник, адже через зменшення населення або зростання людей з похилим віком у Японії, означатиме зменшення попиту на позики. Також, слід зазначити, що Японський ринок на сьогоднішній день є доволі розвинутим, але якщо він не буде вводити інноваційні зміни, то ця тенденція доволі швидко може змінитися.

Доволі цікавим можна розглянути країни, які мають менш розвинуті кредитні ринки. До прикладу, можна виділити такі країни: Азія та Африка. Через те, що у таких країнах є ускладнений доступ до банківських установ, то

обсяги взяття позик у таких країнах буде доволі сильно відрізнятися. У таких країнах замість звичайних банківських установ, започаткували більш адаптивні альтернативи до таких умов. У них є такі фінансові установи, які спеціалізуються у сфері кредитування: соціальні банківські установи та мікрофінансові установи. Вони надають можливість населенню брати грошові ресурси у позику.

Це не заважає ринку кредитних послуг Африки бути доволі розвинутим на сьогоднішній день. З самого початку історії кредитування в Африці, починалась з надання позик для розширення бізнесу, споживчих потреб. Позикодавцями у цьому випадку були громади або сімейні збори. Наразі економіка цієї країни має адаптуючий позиковий ринок, де можна споглядати на інноваціях, які застосовує Африка. Наприклад, це мобільні перекази грошових коштів та інтернет-банкінг. Нігерія, Південна Африка та Кенія, банківські установи та інші фінансові установи надають позики на декількох кредитних ринках, до прикладу: ринок іпотечних кредитів, споживчих кредитів, тощо. Не дивлячись на позитивну динаміку розвитку системи надання позик на африканській території, зберігаються суттєві бар'єри для його повноцінного функціонування. Серед ключових недоліків - низький рівень фінансової обізнаності серед населення щодо механізмів кредитування, відсутність документально підтвердженої історії взаємодії з кредитними установами, недосконалість правового регулювання в цій сфері, ускладнені процедури оформлення позик, а також обмежений доступ до банківських та фінансових інструментів для малозабезпечених верств суспільства та мешканців віддалених регіонів.

Однак, слід виділити, що кілька країн в африканському континенті є відомими місцями для встановлення новітньої технології на базі блокчейн. За допомогою цього, можливо більш захищено та раціонально надавати інформацію про здійснені платежі. У свою чергу це б допомогло тій частці населення, яка немає доступу до традиційних видів кредитування. Тобто,

відсоток добробуту населення міг значно вирости за рахунок цього. Також, слід зазначити, що обізнаність про кредитування значно почалась би зростати.

Китай є доволі специфічною країною щодо кредитного ринку. Адже, банківська система в ньому перебуває під сильним контролем збоку держави. В свою чергу цей контроль надає ліміти для приватних суб'єктів господарювання, які займаються у сфері надання позик. Але, з недавніх часів зі збільшенням фінансових інновацій, приватним суб'єктам господарювання стає легше функціонувати у сфері надання кредитів. Слід зазначити, що в ньому є доволі поширений досвід у використанні інтернет-банкінгу. Це дозволяє населенню гнучко керувати своїми фінансами та полегшує взяття кредитів.

Отже, міжнародний досвід кредитування є доволі цікавим, висококонкурентним та покращується і на сьогоднішній день. Кожного дня, ринок кредитних послуг по всьому світові тільки покращується. Кожна країна хоче ввести якусь інновацію першими. До прикладу, це використання штучного інтелекту та покращення обізнаності технології блокчейн. Тому що, це спрощує використання кредиту та його взяття. Також, дозволить використовувати нетрадиційні банківські послуги, для тих верств населення, які наразі не мають змоги залучити традиційні види кредитування. Основним елементом, також потрібно виділити належний контроль за кредитним ринком. Потрібно, встановити такий контроль щоб при цьому не заважати просуванню кредитного ринку. Для кожної країни він матиме індивідуальний характер, адже кожна з них має свої ключові особливості.

3.2. Проблематика та основні причини повільного розвитку кредитного ринку в Україні.

В сучасних умовах воєнного стану, Україна знаходиться не в найкращих умовах для розвитку кредитного ринку. Кредитний ринок є доволі важливим елементом для функціонування економіки України в цілому. Адже, він допомагає банківським установам раціонально функціонувати. Банківська

система у свою чергу виступає основним елементом функціонування економіки будь-якої країни. Адже в них знаходиться основна частина грошових ресурсів країни.

Залучення відповідних напрямків мобілізації грошових коштів до механізму позиково-інвестиційного забезпечення дії та покращення дійсного сегмента економіки України передбачає залученню таких методів, які будуть зменшувати ризикованість втрати грошової допомоги для адаптації України у воєнний час. Але, слід зазначити ключові проблеми, які виникають у отриманні грошової допомоги від іноземних держав та установ:

1. Недосконалий фондовий ринок України, який потребує негайного розвитку та адаптації під сучасні умови.
2. Різке зниження економіки, яка відбулася за рахунок війни.
3. Непривабливі умови для інвестування коштів у економіку України.
4. Погано прописана законодавча база, через яку деякі іноземні організації змушені обмежити потік інвестування фінансових ресурсів.
5. Нестабільність національної валюти.
6. Високий рівень корупції за якою потрібно ретельно спостерігати.
7. Україна має недосконалу прописану законодавчу базу щодо захисту суб'єктів господарювання, у тому числі іноземних підприємств.
8. Через воєнний стан іноземні фінансові установи бояться вкладати фінансові ресурси.

Всі ці проблеми є основними щодо залучення фінансових ресурсів в Україну. Слід зазначити, що наразі іноземні держави надають велику підтримку у грошовому плані для розвитку України. Але, Україні потрібно вирішувати ці проблеми, тому що це допоможе збільшити приплив новим грошовим ресурсам, які потрібні для правильного функціонування економіки.

Ключовою проблемою розвитку кредитного ринку в Україні є зменшення основних учасників, які надають кредити клієнтам. Це в основному є банківські установи. Починаючи з 2021 року вони почали зменшуватися у кількості, що відобразилось на обсягах надання кредитів. Доволі багато банківських установ

покинули ринок. Наразі тенденція зменшення банків зупинилась, але за цим слід ретельно наглядати та допомагати їм функціонувати. Адже, за допомогою них будується міцна економіка. Банківська система повинна бути міцною та функціонувати рентабельно. Таку зміну банків протягом 2021-2024 років, викликало: НБУ на постійній основі змінює нормативи до діяльності комерційних банків, через що деякі банківські установи припиняють свою діяльність, тому що не можуть відповідати цим нормам; постійні зміни в економіці змінюють кредитний ринок і банківські установи, які не адаптувалися під це, змушені були зачинитись; реформи банківської системи; інфляція, яка впливає на дохід від наданих позик.

У 2025 році населення досі має певну недовіру до банківських установ загалом. Більшість з них тримають готівку на руках та заощаджують їх змінюючи національну валюту у іноземну валюту (наприклад долари). Через це банківські установи втрачають потенційні тимчасово вільні кошти, які могли надатися у позику. Також, ключовою проблемою для українських банківських установ є занадто висока відсоткова ставка на кредити. Порівнюючи з іноземними країнами, де така ставка дорівнює в середньому 1-5 відсотків, то в Україні вона дорівнює 28-30 відсотків. Через це занепадає і підприємницька сфера, адже вони бояться брати позику, через те що потім не зможуть заплатити “ціну” за кредит. Слід виділити, також проблему у недостатньо прописаному законодавстві України про надання позик. Через це втрачаються можливості швидшого розвитку кредитного ринку, а також обмежує відкритість інформації, яку необхідно вивчити майбутньому позичальнику. Не менш важливим залишається питання щодо фінансової грамотності населення України. Навіть, якщо населення почне масово залучати позики, це не означатиме раціональне їх використання. З цього впливає майбутня неповерненість кредитів.

У I кварталі 2025 року обсяг позикового портфеля українських банківських установ зріс тільки на 3,3 відсотка, що означає недостатню динаміку для раціонального задоволення потреб економіки України. З статті від

Укрінформ: “За даними Національного банку України, гривневі кредити резидентам на кінець березня 2025 року становили 879,6 млрд грн, збільшившись з початку року на 6,2% (+50 млрд грн). Водночас валютні кредити за цей період скоротилися на 3,1% (-0,2 млрд дол.) до 6,1 млрд дол. Таким чином, загальний кредитний портфель у всіх валютах досяг 1143,3 млрд грн, збільшившись на 36,4 млрд грн з початку року.” [18, с.1] Якщо ситуація не зміниться до кінця 2025 року і продовжуватиметься при таких маленьких темпах зростати, то Україна матиме 1260 мільярдів гривнів сумарного позикового портфелю у мультивалютному вираженні. Це свідчитиме про збереження низького рівня кредитної активності в економіці, що проявляється у співвідношенні загального обсягу кредитування до ВВП на рівні 14,4%. Такий показник практично не відрізняється від торішнього значення у 14,5% та водночас встановлює новий антирекорд за всю історію спостережень. Основними елементами, які матимуть вплив на ринок кредитування у 2025-2026 роках це: ринок праці, іноземна грошова допомога, військові дії, політична стабільність, іноземні інвестиції у суб’єкти господарювання, тощо.

Міністерство економіки України зазначило: “Вдалося визначити критичні точки, які потребують вирішення, а саме: експортні ризики, які заважають розвитку локальних виробників та зростанню продажів поза межами України, кредитування стратегічних державних підприємств, блок питань щодо особливостей банківських послуг, кредитування іноземного покупця, кредитування під контракт”. [27, с.1] Як бачимо, державні установи активно визначають актуальні проблеми, які потрібно вирішити. Через війну в Україні, доволі важким залишається експорт товарів, через що втрачаються додаткові прибутки підприємствам. Адже, за рахунок цих прибутків можливо швидше віддавати взяті фінансові ресурси у позику від банківських установ. З цього випливає психологічні проблеми позичальників. Адже вони бояться брати кошти у позику, через те, що потім не зможуть її віддати.

Через доволі високі процентні ставки клієнти банківських установ, не беруть позики у використання. Вони надають перевагу заощадженню коштів.

Це означає, що тимчасово вільні ресурси банківських установ залишаються не використаними і втрачаються можливості заробітку. Це все відбувається через психологічний фактор позичальників, адже вони бояться, що потім не зможуть віддати кредит назад. Коливання відсоткових ставок за позиками у банківських установах вказані у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Коливання відсоткових ставок за позиками та обсяг їх надання у банківських установах протягом 2024-2025 років, у відсотках та млн. грн.

Елемент	2024	2025	Відхилення
Відсоткові ставки за сучасними видами позик для резидентів	18,9	19,1	0,2
Сектор приватних підприємств	14,6	15,7	1,0
-у національній валюті	15,8	16,6	0,8
-в іноземній валюті	6,6	6,3	-0,3
-у національній валюті	34,1	35,1	1,0
Позики для резидентів України, у тому числі:	1106844	1105038	-0,2
Сектор приватних підприємств	819534	813577	-0,7
-у національній валюті	566572	570456	0,7
- в іноземній валюті	252962	243120	-3,9
Домашні господарства	274232	279111	1,8
-у національній валюті	263054	268005	1,9
-в іноземній валюті	11178	11106	-0,6

Примітка: [40]

Зі сторони банківських установ протягом багатьох років відсоткові ставки за позиками є вищими за 30 відсотків, через те, що існують великий ризик невиключуваності наданих позик. Але, якщо не вирішувати цю проблему, то

взяття позик клієнтами, залишатиметься на такому ж рівні, який наразі є на 2025 рік. Як видно з таблиці 3.1. всі відсоткові ставки, як у корпоративному секторі, так і у домашніх господарствах тільки зріс угору. Зменшився він тільки для кредитів, які надаються у іноземній валюті. Але, нам потрібна ця тенденція і на національну валюту. Також, залишаються проблемною частина надання позик в іноземній валюті. Як зазначив центр економічної стратегії: “Якщо відбуваються якісь зміни курсові, то клієнти, які отримували валютні позики, опиняються під вищим ризиком певних проблем з обслуговуванням порівнюючи з клієнтами, які отримували позики в гривні. Це ще один фактор експозиції банків до валютного ризику, хоч і не прямого, тобто, він буде реалізуватися через інші ризики.”. [40, с.1] Це потрібно ретельно дослідити, адже до прикладу іноземці, які рішуче захотіли жити в Україні і їм потрібна позика, то великий відсоток того, що вони впершу чергу нададуть схильність до іноземної валюти. На це впливатиме низка факторів, як інфляція та відсоткові ставки на національну валюту. Щодо відсоткових ставок Національний банк України зазначив: “Станом на 1 червня 2024 року облікова ставка Національного банку становила 13,5%, тобто була на рівні 31 грудня 2019 року, споживча інфляція у квітні 2024 року становила 3,2 % р/р (рівень січня 2020 року). Обсяг міжнародних резервів перевищує необхідний рівень за компонентним критерієм МВФ, що сприяє стабільній та прогнозованій ситуації на валютному ринку.”. [22, с.1]

Україна має доволі багато причин, які сповільнюють рух розвитку кредитного ринку. Всі ці причини потрібно ретельно проаналізувати та знайти спосіб їх вирішення чим найшвидше. Адже, через ці причини банківська система України втрачає додаткові доходи від надання кредитів, які вона втратила. Все це відбувається через неосвіченість населення та їх недовіра. У тому числі економічні чинники, такі як: інфляція, недостатня законодавча база та політичний тиск. Потрібно дедалі більше спостерігати за тенденціями традиційного кредитування та розвивати їх. Адже, за рахунок іпотечного кредиту або кредиту на автомобіль, банківські установи одержать доволі

великий дохід. Також, потрібно проінформовувати населення щодо поверненості кредитів, тому що це важливий елемент у цій сфері.

3.3. Основні напрями розвитку кредитування в сучасних умовах.

Кредитування в Україні є доволі важливим елементом для раціонального функціонування не тільки банківської системи, але й всієї економіки. За рахунок неї розвиток отримує банківська система та суб'єкти господарювання, які беруть позики для відкриття власної справи. Тут створюється мультиплікатор, де банки надають позики суб'єктам господарювання, а вони у свою чергу сплачуватимуть податки за свою діяльність. Тому, потрібно ретельно поставитися до питання кредитування в Україні.

Відновлення стабільного функціонування системи кредитування в Україні має першочергове значення для формування потужної національної економіки, підтримки оборонно-промислового сектора, а також для ефективної реалізації повоєнної реконструкції та модернізації держави. Основні заходи які потрібно зробити для розвитку кредитування, вказані у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Основні заходи, для розвитку кредитування у 2025 році.

Державна установа	Заходи
Національний банк України	1. Розвиток макрофінансового сектора та підтримання його стабільності. 2. Реалізація норм до капіталів банківських установ з урахування економічного становища на ринку кредитування. 3. Розвиток методів аналізу позикових ризиків, які були до воєнного стану для підняття обсягів позик для різних сфер.

Продовження табл. 3.2.

Міністерство фінансів України	1. Орієнтація механізмів державного забезпечення на фінансування проєктів у регіонах підвищеної стабільності для відшкодування лише прямих збитків, завданих військовими загрозами. 2. Стимулювання зростання схильності державних фінансових установ до надання позик життєздатним і економічно доцільним проєктам у ключових секторах.
Міністерство економіки України	1. Раціональне використання та модернізація інструментів державних методів із концентрацією на окреслених ключових секторах економіки та компаніях, що функціонують у регіонах стійкості.

Примітка: складено автором за [37].

Як видно з таблиці 3.2. всі важливі державні установи, повинні ретельно вдосконалювати сферу кредитування. У свою чергу вони надають перевагу таким сферам: збільшення доступності кредитування, розвиток якості позикового портфеля, грошова відповідальність (йдеться про проінформованість населення про кредитування та розвиток їх фінансової грамотності), інновації для кредитування, зменшення позикових ризиків.

Для розвитку ринку кредитування є ключовим аналіз наявної програми кредитування від держави “5-7-9”. За рахунок неї було надано кредитів на суму 300 млрд.грн, починаючи з 2022 року. Але, дана програма кредитування потребує адаптації. Адже, такі позики мають надаватися при цільовому характері, а саме на інвестиційні цілі, а не як зараз на допомогу обіговому

капіталі. Потрібно провести перебалансування інвестиційного портфеля за галузями, оскільки наразі близько 70 відсотків його структури зосереджено на аграрному секторі та сфері комерційної діяльності. При можливості, потрібно залучати міжнародну допомогу для вдосконалення економіки України, робити моніторинг діяльності банківських установ та зменшити непрацюючі позики та вдосконалення тих інструментів, які допомагатимуть виключно для розширення обсягів надання позик, тощо.

На 2025 рік в Україні традиційний вид кредиту, а саме споживчий кредит адаптується під нові виклики. НБУ зазначив, що надані позики у споживчому кредитуванні на кінець 2024 року збільшилися на 15 відсотків. Це дає нам зрозуміти, що населення почало вивчати сферу фінансової грамотності, відбулося збільшення заробітної плати та загалом покращилась макрофінансова сфера в Україні. Але, слід зазначити, що попит на цей кредит досі не збільшився та не вийшов навіть на рівень такого обсягу надання, який був до початку війни в Україні.

Слід виділити кредитування, яке надається через інтернет. Такі види кредитування, ми можемо відносити до сучасних. У 2025 році більше 40 відсотків позик, були отримані через спеціальні інтернет програми. Основна позитивна тенденція, чому населення потребує такі види кредитування, через те, що їх дуже легко оформити. А також це заощаджує їх час, адже взяття кредитів через онлайн-платформи, дозволяє оформити їх за 3-5 хвилин. Тому що, програма у якій надається кредит, автоматично вивчає всю їй необхідну інформацію, та сама вирішує чи видавати кредит клієнтові. Але, через те що НБУ збільшив ставку рефінансування до 15,5% відсотків, через інфляцію в Україні, то помітно почали зростати відсоткові ставки на кредити.

Національний банк України вже робить свої прогнози на кінець 2025 року та початок 2026 року. Основне, що він хотів донести, це те, що ринок кредитування в Україні буде зростати і надалі, але темп цього прогнозується меншим. Якщо вийде стабілізувати економіку в Україні у ці роки, то відсоткові ставки будуть менші ніж зараз. Це зробить можливим збільшення обсягу

надання позик банківським сектором в Україні. Також, він зазначив, що основним елементом на ці роки, буде розвиток технологій блокчейну в Україні та залучення штучного інтелекту. Це дасть можливим, суттєво знизити витрати на роботу з кредитами та знизити ризики для позикодавців.

Наразі банківським установам, потрібно здійснювати обережну, але раціональну позикову політику у своїй діяльності. Це означає, щоб вона була зосереджена на зменшенні ризиків невиключуваності наданих кредитів, допомога суб'єктам господарювання та проінформованість населення щодо різних видів кредитів. У сучасних умовах банківські установи орієнтуються на інструменти з коротким терміном, які надають можливість швидко адаптуватися на мінливі зміни в економіці України. Якщо, банківські установи, допомагатимуть покращувати фінансову грамотність своїх клієнтів, то збільшення обсягу надання кредитів, наступить швидше. Тому що, наразі фінансова грамотність багатьох клієнтів є доволі низькою, через що вони психологічно не готові брати позику у банківських установах України. Фінтех для ринку кредитних послуг почав відігравати велику роль. Тому слід виділити найактуальніші фінтех тенденції на 2025 рік, вони зображені на рисунку 3.2.

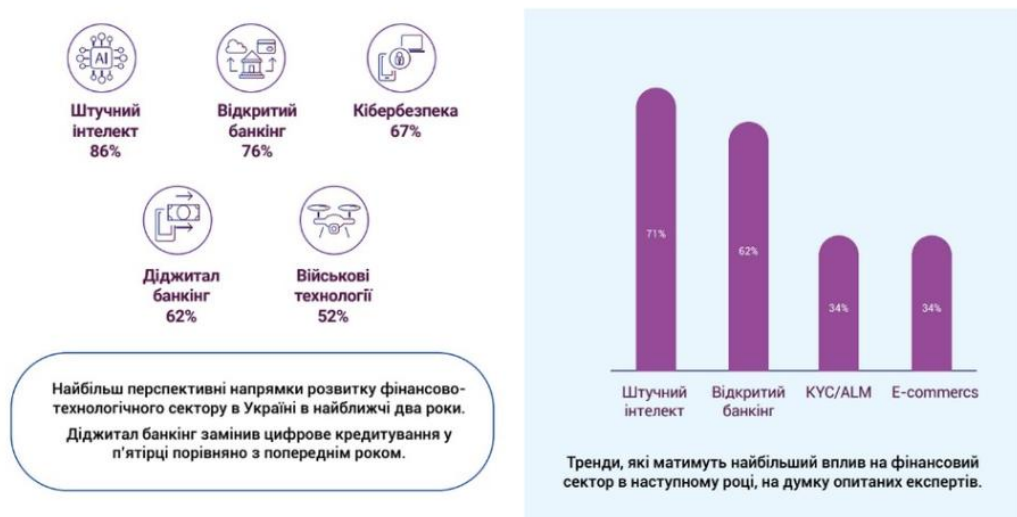

Рис.3.2. Найактуальніші фінтех тенденції на 2025 рік. [45]

Штучний інтелект, допомагатиме ринку кредитування навіть у 2026 році. Адже він буде здійснювати все автоматизовано і швидко. Через це вдасться

зменшити ризики та витрати на обслуговування кредитів. Також, кібербезпека відіграє важливу роль у будь-якій сфері. Адже, за рахунок неї все буде захищено від хакерських атак. В сучасних умовах більшість клієнтів банку, надає перевагу отриманню онлайн позик. Тому що, це в першу чергу є дуже зручним фінансовим інструментом.

За рахунок воєнного стану банківські установи почали більш ретельно аналізувати, кому вони надають кредит. У тому числі, до цього залучили іпотечне кредитування. Тому клієнти, які мають на меті отримати іпотеку, можуть зіткнутися з наступним: потрібно мати спеціальні документи, які зможуть підтвердити рівень доходів позичальника, тому він має мати хороший стабільний дохід; аналіз власного майна, який можливо потрібно буде дати у заставу; аналіз умов договору щодо страхування, тому що ситуації на ринку змінюються кожного дня; урядові програми, які мають на меті полегшити умови надання іпотечного кредитування.

Згідно з практикою азійських держав, що демонстрували стрімке економічне зростання упродовж останніх десятиліть, інститути розвитку стали ключовими елементами фінансової системи країни та виконували роль рушійної сили великих інвестицій у виробництво, що сприяли переходу цих націй на новий рівень господарського поступу. Результативні банківські установи державного сектору формують додаткову платоспроможність національної економіки, спрямовуючи кредитні ресурси підприємствам для реалізації інвестиційних планів, завдяки чому водночас зростають і обсяги внутрішнього попиту, і виробничі пропозиції. З цього випливає, що банківські установи в цілому мають можливість стати ключовими учасниками, які мобілізують грошові ресурси та витрачають їх на економічний розвиток України.

Дані, які були оприлюднені Національним банком України, демонструють позитивні зрушення у сфері вирішення питання непрацюючих кредитів. Проте справжня ситуація щодо NPL є набагато складнішою. Частину заборгованостей просто анульовано, що саме по собі не свідчить про реальне

покращення фінансової дисципліни позичальників. Водночас значний обсяг непрацюючих позик втягнуто до реструктуризації, тобто тимчасово виключено зі звітності за проблемними активами. Однак це аж ніяк не гарантує, що ці кредити не повернуться до розряду непрацюючих вже у кінці 2025 року. Щодо державних банківських установ, то вони мають доволі велику кількість проблемних активів, які потребують негайного видалення зі списку, але очікується що можливо їх вдасться повернути, що є доволі низьким варіантом здійснення. Це призведе до великих втрат у майбутньому.

Необхідно ретельно вивчати всі питання, щодо кредитного ринку. Адже, надання кредитів є ключовим елементом роботи банківських установ. За рахунок них економіка має стимул зростати та адаптуватися до сучасних умов. Фінтех технології допоможуть Україні зростати пришвидшеними темпами, що у свою чергу розвиватиме економіку та покращуватиме якість життя населення. Фінансова грамотність, також відіграє ключову роль, як для населення, так і для держави в цілому. Адже, за рахунок неї зростатиме обсяги надання кредитів як сучасних так і традиційних. Кредитний ринок України на сьогоднішній день потребує удосконалення та вирішення наявних проблем.

Іноземний досвід кредитного ринку показує Україні, що їй потрібно розвиватися і надалі. У свою чергу це занадто високі відсоткові ставки на кредити. Україні потрібно ретельно поставитися до питання кредитування з використанням штучного інтелекта. Адже, це допоможе збільшити обсяги надання кредитів та покращити його умови у майбутньому. Також, у тому числі збільшувати фінансову грамотність населення та спостерігати за досвідом іноземних країн.

ВИСНОВОК

У сучасних умовах розвитку кредитного ринку Україна зіткнулася з багатьма викликами. Ринок кредитних послуг потрібно постійно вдосконалювати, адже за рахунок нього розвиватиметься і економіка України. Протягом існування України виділялось багато видів кредитів, тому зараз їх розподіл розмежовується між традиційними та сучасними видами.

До традиційних видів кредитування ми відносимо: позики фізичним та юридичним особам, кредити для МСП, іпотечне кредитування, споживчий кредит, кредитні картки та кредити на купівлю автомобіля. До сучасних видів кредитування ми відносимо: криптокредитування, овердрафт, факторинг, інвестиційне кредитування, кредитування засновані на технології блокчейн, P2P кредитування та мікрокредитування. Всі вони потребують постійного вдосконалення у своїй діяльності для більшого обсягу надання позик.

Аналізуючи практику використання позикових операцій в основному державного банку АТ КБ “Приватбанк” у 2021-2024 роках, можна зазначити, що банк має доволі велику частку непрацюючих кредитів, яка тільки постійно збільшується. Ця тенденція набуває у 2023 році позитивного напрямку, тому що у порівнянні з 2022 роком відбулось зменшення. Що можна виділити, то це збільшення резервів, яке потребує на 2025 рік. Адже, за рахунок непрацюючих кредитів, банківські установи втрачають велику суму грошей, у тому числі і банк АТ КБ “Приватбанк”. Збільшення резервів необхідно в сучасних умовах, адже кожного дня ситуація на ринку сильно змінюється. Резерви, зможуть допомогти банківським установам отримати менше шкоди від несподіваного ризику.

Дослідивши тенденцію зміни кількості банківських установ протягом 2021-2024 роки, можна побачити їх зменшення. Це пов’язано зі збільшенням та посиленням нормативів зі сторони Національного банку України. Можливо, було б доречним деякі нормативи зробити більш м’якшими. Також, потрібно збільшити доступність для іноземних банківських установ, щоб вони мали

інтерес до відкриття своїх відділень в Україні. Найбільше було закрито банківські установи державного типу власності. Зараз на банківському ринку України за багатьма параметрами (вартість активів, кількість підрозділів, банкоматів та терміналів, платіжних карток) переважають державні банки над приватними, і це знижує конкурентні засади ринку. Для покращення якості послуг та здешевлення позик необхідно створювати стимули для розвитку конкуренції, збільшення кількості нових фінансових установ з приватним та іноземним капіталом, зростання капіталізації кредитного ринку.

Фінтех технології відіграватимуть важливу роль у подальшому розвитку кредитних операцій у всьому світові. Тому, потрібно ретельно вивчати дану технологію та використовувати її у наданні кредитів. Наприклад, за допомогою штучного інтелекту, банківські установи зможуть зменшити витрати на обслуговування кредиту та ризики пов'язані з ним. У тому числі, кібербезпека, яка виконуватиме захисну функцію від хакерських атак. Україна повинна вже у найближчі терміни використовувати дані технології для полегшення сфери кредитування. Це допоможе збільшити обсяги надання кредитів та їх популяризацію серед населення. Адже, штучний інтелект, допоможе відповідати на питання, які цікавлять потенційних позикоотримувачів.

Відсоткові ставки в Україні у порівнянні з іноземними країнами є доволі високими. Через що у населення виникає недовіра до кредитування. В першу чергу, вони задаються питанням чи це вигідно брати кредит, адже плата за нього є дуже високою. По-друге, це психологічний фактор, який виникає через боязнь брати кредит, тому що потім не зможуть його повернути. Україна повинна зменшувати відсоткові ставки на надання позик та адаптувати економіку під це. Для цього потрібно приборкати інфляцію та стабілізувати гривню. У тому числі, можливо буде доцільним, щоб банківські установи робили для своїх клієнтів відео-уроки, які б допомагали покращувати їх фінансову грамотність. За рахунок цього би збільшився обсяг надання кредитів. Слід зазначити, що потрібно вивчати іноземний досвід розвитку кредитних послуг. У всіх країнах є свої ключові учасники, які надають позики.

Також, банківським установам потрібно вивчати сучасні види кредитування та надавати їх. До прикладу, криптокредитування, P2P кредитування, кредитування на технології блокчейн, яке є доволі поширеними у світі. Якщо, банківські установи зможуть надавати такий вид кредитування, то це збільшить обсяг виданих позик. Щодо традиційних видів кредитування, то їх потрібно постійно аналізувати та при потребі вдосконалювати. Також, потрібно розвивати сферу інтернет-банкінгу, адже наразі він є доволі зручним та корисним для надання кредитів. За рахунок них, можна отримати позику за декілька хвилин. Кредитування в Україні є ключовим елементом до розвитку банківської системи та економіки в цілому, тому потрібно ретельно поставитися до цього елемента. Це допоможе Україні раціонально функціонувати та отримувати додаткові доходи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. АТ КБ “Приватбанк”, станом на 01.10.2024. *Міністерство Фінансів України*. 1 жовтня 2024 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%82%2001_10_2024.pdf (дата звернення 19.03.2025).
2. Банки підвищили ставки на кредити: дані від НБУ. *Дебет-кредит*. 23 лютого 2025. URL: <https://news.dtki.ua/finance/bank-system/96064-banki-pidvishhili-stavki-na-krediti-dani-vid-nbu> (дата звернення 19.04.2025).
3. Банки прискорили кредитування бізнесу та населення – результати I кварталу 2025 року. *Юридична газета*. 23 травня 2025. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/banki-priskorili-kredituvannya-biznesu-ta-naselennya--rezultati-i-kvartalu-2025-roku.html> (дата звернення 25.05.2025).
4. Васильєва Т.А., Циганюк Д.Л. Кредитний ринок України: Сучасні проблеми та найближчі перспективи розвитку. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. №4. с. 249-252. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/76579/72127> (дата звернення 25.04.2025).
5. Всі кредити онлайн в Україні 2025. *Телеграф*. 05 квітня 2025. URL: <https://www.telegraf.in.ua/advertisement/10138419-vsi-krediti-onlajn-v-ukrajini-2025.html> (дата звернення 25.04.2025).
6. Дученко М.М., Єрешко Ю.О., Шечук О.А. Гроші та кредит: конспект лекцій. *Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського*. 2018. №10. с. 62-65. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b4e9a6f0-7521-47ce-8841-ce27ffbc0e09/content> (дата звернення 23.04.2025).
7. Журавок А.А. Кредитна система України та шляхи її вдосконалення. *Сумський державний університет*. 2017. №3. с. 1-3. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/67124/3/Juravok_abstract.pdf;jsessionid=981CDB8F32AF34B309F6CB2E51786620 (дата звернення 15.03.2025).

8. За п'ятиріччя обсяги іпотечного кредитування зросли в 3,3 раза. *Скільки скільки*. 03 жовтня 2024. URL: <https://skilky-skilky.info/za-p-iatyrichchia-obsiahy-ipotechnoho-kredytuvannia-zrosly-v-3-3-raza/> (дата звернення 15.05.2025).

9. Іванець І.В., Жолнерчик Г.Ю. Банківське інвестиційне кредитування як ключове джерело фінансування розвитку реального сектору економіки. *Фінансова економіка*. 2017. №4. с. 37-43. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/download/1614/1630> (дата звернення 25.04.2025)

10. Кредитні операції банків. *Букліб*. URL: <https://buklib.net/books/33849/> (дата звернення 25.04.2025).

11. Кредитна політика українських банків у 2025 році: короткострокові позики у фінансовій реальності воєнного часу. *Новинарня*. 06 квітня 2025. URL: <https://novynarnia.com/2025/04/06/kredytna-polityka-ukrayinskyh-bankiv-u-2025-rocz-i-korotkostrokov-i-pozyky-u-finansovij-realnosti-voyennogo-chasu/> (дата звернення 19.05.2025).

12. Кредитування в Україні: аналіз ринку (2025). *Друкарня*. 01 лютого 2025. URL: <https://drukarnia.com.ua/articles/kredituvannya-v-ukrayini-analiz-rinku-2025-AEm6n> (дата звернення 20.04.2025).

13. Ломбарди в Україні: мільярдні доходи та активи, попри зменшення ринку втричі. *Юридична газета*. 03 березня 2025. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/lombardi-v-ukrayini-milyardni-dohodi-ta-aktivi-popri-zmenshennya-rinku-vtrichi.html> (дата звернення 21.05.2025).

14. Майже половину всіх кредитів по єОселя було схвалено у 2024 році. *Опендатабот*. 24 липня 2024. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/mortgage-oselya-2024-7> (дата звернення 12.05.2025).

15. Малій О.Г., Горох О.В., Макогон В.В. Аграрний сектор України: проблеми кредитування в умовах воєнних ризиків. *Економіка та управління*. 2025. №18. с. 5-7. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2025-18-08-02/2025-18-08-02> (дата звернення 26.04.2025).

16. МФО України у 2025 році: актуальний огляд, умови кредитування та нові сервіси. *День за днем*. 17 травня 2025. URL: <https://denzadnem.com.ua/blogy/korysni-porady/211493> (дата звернення 19.05.2025).

17. Оборотно-сальдовий баланс банку АТ КБ "ПРИВАТБАНК". *Приватбанк*. 01 лютого 2024 року. URL: https://static.privatbank.ua/files/0000003429640313_1.pdf?_gl=1*kwefo1*_gcl_au*MTkwMDQyNDQzMj4xNzM5MDA1Mjc2OTUwNTUwMzM5MTczOTAwNTI3Mi4xNzM5MDA1Mjc2*_ga*MzczNDEyMjg1LjE3Mzg1Nzg5NDQ.*_ga_C7N2L9YCQ9*MTczOTAzNjIxOC42LjEuMTczOTAzODQ4MS41MS4wLjA. (дата звернення 05.03.2025).

18. Обсяги кредитування в Україні залишаються критично низькими для економічного відновлення - Гетманцев. *Укрінформ*. 15 квітня 2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3982347-obsagi-kredituvanna-v-ukraini-zalisautsa-kriticno-nizkimi-dla-ekonomichnogo-vidnovlenna-getmancev.html> (дата звернення 25.04.2025).

19. Овердрафт: що це таке, види, умови та особливості користування. *Пумб*. 27 вересня 2024. URL: https://about.pumb.ua/presscenter/narodnyy_bankir/item/7356-overdraft-scho-ce-take-vidi-umovi-ta-osoblivost-ko (дата звернення 15.05.2025).

20. Огляд банківського сектору. *Національний банк України*. 1 лютого 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2025-02.pdf?v=12 (дата звернення 16.03.2024).

21. Олійник-Данн О.О., Нестерова Н.О. Оцінка стану розвитку фінансово-кредитної системи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. №13. с. 35-38. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/13_2_2017ua/10.pdf (дата звернення 16.04.2025).

22. Опитування про умови банківського кредитування. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/BLS_Q1-2025.pdf?v=9 (дата звернення 20.03.2025)

23. Поліщук Н.В. Закордонний досвід іпотечного кредитування сільського господарства у забезпеченні його сталого розвитку. *Приазовський економічний вісник*. 2017. №3. с. 74-76. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2017/3_03_uk/18.pdf (дата звернення 26.04.2025).

24. Положення про кредитну політику ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК». *Приватбанк*. 23 червня 2017 року. URL: <https://static.privatbank.ua/files/credit-politic-ua.pdf> (дата звернення 09.03.2025).

25. Попит на кредити в Україні збільшується: чого чекати у 2025 році. *UAZMI*. 26 квітня 2025. URL: <https://uazmi.org/news/post/d4c68578fdf4f021fbb517bed26d88bd> (дата звернення 30.04.2025).

26. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5–6. с. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 11.05.2025)

27. Проблеми кредитування українських підприємців вирішували на зустрічі у нацбанку. *Міністерство економіки України*. 08 вересня 2020. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=314682ff-f6dc-44ea-b3e8-f1c2e3b0d8c7&title=ProblemiKredituvanniaUkrainskikhPidprimtsivVirishuvaliNaZustrichiUNatsbanku> (дата звернення 20.04.2025).

28. Програма з кредитування ММСП України за пріоритетними галузевими напрямками. *ФРП єднання заради розвитку*. URL: <https://bdf.gov.ua/programs/prohrama-z-kredytuvannia-mmsp-ukrainy-za-priorytetnymu-haluzevymu-napriamamy/> (дата звернення 25.03.2025).

29. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001. №3254-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. №85-86. с. 315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20#Text> (дата звернення 11.05.2025).

30. Про Національний банк України: Закон України від 20.03.1991. № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради*. 2001. №5-6. с. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 11.05.2025).

31. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021. №1953-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. №3-4. с.10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення 11.05.2025).

32. Роздрібне кредитування у 2025 році виросте на 20%. *Фінансовий клуб*. 23 квітня 2025. URL: <https://finclub.net/news/rozdribne-kredytuvannia-u-2025-rotsi-vyroste-na-20protsent.html> (дата звернення 26.04.2025).

33. Скільки доступних кредитів отримано ФОПами у 2025 році. *Дебет-кредит*. 23 квітня 2025. URL: <https://news.dtki.ua/society/economics/98281-skilki-dostupnix-kreditiv-otrimano-fopami-u-2025-roci> (дата звернення 26.04.2025).

34. Стан кредитування в Україні на червень 2024 року. *Укрінформ*. 28 червня 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3879816-stan-kredituvanna-v-ukraini-na-cerven-2024-roku.html> (дата звернення 15.05.2025).

35. Стеценко Н.А., Заїка С.М. Банківське кредитування: Історія розвитку та сучасний стан. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. №5. С. 251-254. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_5\(2\)_59.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_5(2)_59.pdf) (дата звернення 12.03.2025).

36. Стороженко О.О., Гірченко Т.Д., Шейко О.П. Кредитні операції банків на сучасному етапі економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2020. №52-2. с. 128-132. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/52_2_2020/21.pdf (дата звернення 25.04.2025).

37. Стратегія з розвитку кредитування. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Lending_development_strategy_2024.pdf (дата звернення 10.03.2025).

38. У 2024 році кредитування бізнесу відносно ВВП сягнуло чергового мінімуму. *Економічна правда*. 20 березня 2025. URL:

<https://epravda.com.ua/finances/u-2024-roci-kredituvannya-biznesu-vidnosno-vvp-syagnulo-chergovogo-minimumu-804614/> (дата звернення 15.05.2025).

39. Фінансова звітність. *Приватбанк*. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення 10.02.2025).

40. Чи вистачить банкам капіталу в 2025-му та що не так з державною підтримкою кредитування. *Центр економічної стратегії*. 23 січня 2025. URL: https://ces.org.ua/banks_capital_2025_state_support_lending/ (дата звернення 15.04.2025).

41. Чому в Україні активізувалося кредитування та які прогнози на майбутнє. *Кореспондент.net*. 21 січня 2025. URL: <https://ua.korrespondent.net/articles/4749385-chomu-v-ukraini-aktyvizuvalosia-kredituvannya-ta-yaki-prohnozy-na-maibutnie> (дата звернення 26.04.2025).

42. Як змінюється ринок онлайн-кредитування в Україні у 2025 році: нові тренди та виклики. *Реал*. 09 квітня 2025. URL: <https://real-vin.com/jak-zminjuetsja-rinok-onlajn-kredituvannja-v-ukraini-u-2025-roci-novi-trendi-ta-vikliki> (дата звернення 25.04.2025).

43. Якою буде іпотека у 2025 році. *Економічна правда*. 09 січня 2025. URL: <https://epravda.com.ua/experts/yakoyu-bude-ipoteka-u-2025-roci-801842/> (дата звернення 19.05.2025).

44. Як розвиватиметься банківське кредитування у 2024 році. *Економічна правда*. 02 січня 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/2/708287/> (дата звернення 03.03.2025).

45. Fintech в Україні 2025: проблеми, тренди, інновації. *Межа*. 27 березня 2025. URL: <https://mezha.media/articles/chim-zhive-ukrajinskiy-fintech-sektor-300651/> (дата звернення 10.03.2025).

ДОДАТКИ

Кредитування корпоративного сектору за 2022-2024 роки
(стовпчики 2-5 - 1-4 квартали 2022 року, стовпчики 6-9 - 1-4 квартали 2023 року,
стовпчики 10-13 - 1-4 квартали 2024 року.)

Національний банк України

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
III. Кредитування корпоративного сектору												
Як змінилися стандарти схвалення заявок на кредити корпоративному сектору протягом кварталу, що закінчився?												
У цілому	80.7	77.1	64.8	23.8	18.0	0.2	0.6	0.7	7.3	13.4	16.9	0.6
Кредити МСП	77.7	68.5	24.0	29.3	3.9	8.2	-2.0	-8.9	0.2	0.9	-14.2	-5.1
Кредити великим підприємствам	92.1	81.2	42.6	26.9	13.6	8.1	0.7	1.1	26.6	13.8	-6.0	0.6
Короткострокові кредити	82.9	76.0	29.3	18.0	11.9	1.9	2.1	1.7	6.2	8.9	-18.5	-0.7
Довгострокові кредити	92.8	77.4	72.6	48.9	29.9	8.2	0.7	-5.2	12.4	8.1	-6.6	4.8
Кредити у гривні	82.6	71.5	35.8	22.6	17.5	3.2	2.9	0.3	6.2	4.1	-17.3	1.1
Кредити в іноземних валютах	88.9	74.7	61.3	42.6	20.6	7.9	1.0	3.4	13.7	23.1	-4.9	9.2
Як зазначені фактори вплинули на стандарти схвалення заявок на кредити корпоративному сектору у кварталі, що закінчився?												
Капіталізація банку	30.2	30.1	22.1	20.3	13.2	9.9	8.8	8.7	14.5	16.5	-7.6	5.3
Ліквідна позиція банку	39.2	32.3	14.5	6.7	3.9	-1.7	-2.4	-3.8	-1.9	0.5	-3.8	-0.9
Конкуренція з іншими банками	1.0	2.0	-2.4	-3.6	-18.3	8.0	-18.7	-21.8	-19.8	-2.8	-27.3	-15.6
Конкуренція з небанківськими установами	1.0	-1.6	0.0	0.0	-2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Очікування загальної економічної активності	86.4	79.2	56.0	45.2	20.7	-2.9	-13.3	-24.4	0.6	-5.0	2.4	5.9
Інфляційні очікування	77.0	74.1	41.4	34.8	9.9	2.3	-1.7	9.3	2.9	0.0	1.9	-4.1
Курсові очікування	81.6	80.0	53.0	32.3	11.5	2.8	5.7	11.8	9.1	17.5	2.2	13.2
Очікування розвитку галузі або окремого підприємства	83.8	82.1	69.6	46.6	23.2	-9.5	6.6	19.1	-3.5	2.3	-12.7	5.1
Ризик застави	83.7	76.5	65.1	28.3	35.2	4.8	3.4	-1.2	0.1	5.5	0.7	7.1
Як зміняться стандарти схвалення заявок на кредити корпоративному сектору в наступному кварталі?												
У цілому	85.8	51.0	26.5	32.8	6.1	-18.7	-16.2	0.4	3.2	-3.2	-15.9	-8.1
Кредити МСП	77.6	47.2	13.9	24.4	-2.7	-24.6	-18.4	-8.6	-20.0	-14.6	-17.1	-3.4
Кредити великим підприємствам	91.0	50.3	34.9	37.5	14.0	-6.3	-9.2	2.2	20.7	-3.1	-15.8	-5.6
Короткострокові кредити	82.2	46.5	16.9	28.4	1.6	-18.7	-15.8	0.0	-5.7	-5.9	-16.7	-5.6
Довгострокові кредити	96.4	51.6	36.2	40.4	12.8	7.5	-13.2	7.6	3.0	-11.1	-8.5	-1.6
Кредити у гривні	78.4	46.7	21.7	20.6	0.9	-18.7	-15.8	0.0	-2.4	-3.4	-17.2	-6.6
Кредити в іноземних валютах	89.3	55.5	37.7	53.1	7.5	7.7	-2.6	13.4	8.4	17.1	-7.9	5.7
Як зміниться рівень схвалення заявок на кредити корпоративному сектору у кварталі, що закінчився?												
У цілому	-86.1	-46.3	-40.2	-21.1	-10.4	8.6	5.8	10.6	-8.4	-10.0	18.3	17.3
Кредити МСП	-74.3	-32.7	-28.4	-18.3	-7.3	15.6	6.9	26.0	6.2	2.0	17.3	11.8
Кредити великим підприємствам	-88.8	-49.8	-51.8	-21.2	-10.5	-5.1	5.7	10.5	-8.4	-10.1	16.1	21.9
Короткострокові кредити	-82.0	-46.0	-25.4	-13.0	-5.8	9.0	6.9	17.3	-4.8	-9.6	18.2	21.6
Довгострокові кредити	-90.1	-62.0	-54.0	-46.0	-22.1	3.7	0.0	5.5	-9.6	-9.4	10.7	8.5
Кредити у гривні	-82.1	-46.6	-37.9	-17.7	-5.8	14.5	0.5	16.3	-4.7	-3.8	20.0	17.3
Кредити в іноземних валютах	-93.8	-62.2	-50.0	-38.3	-19.3	-6.7	5.4	7.1	-10.0	-10.2	4.7	4.0

Кредитування домогосподарств а 2022-2024 роки

(стовпчики 2-5 - 1-4 квартали 2022 року, стовпчики 6-9 - 1-4 квартали 2023 року,
стовпчики 10-13 - 1-4 квартали 2024 року.)

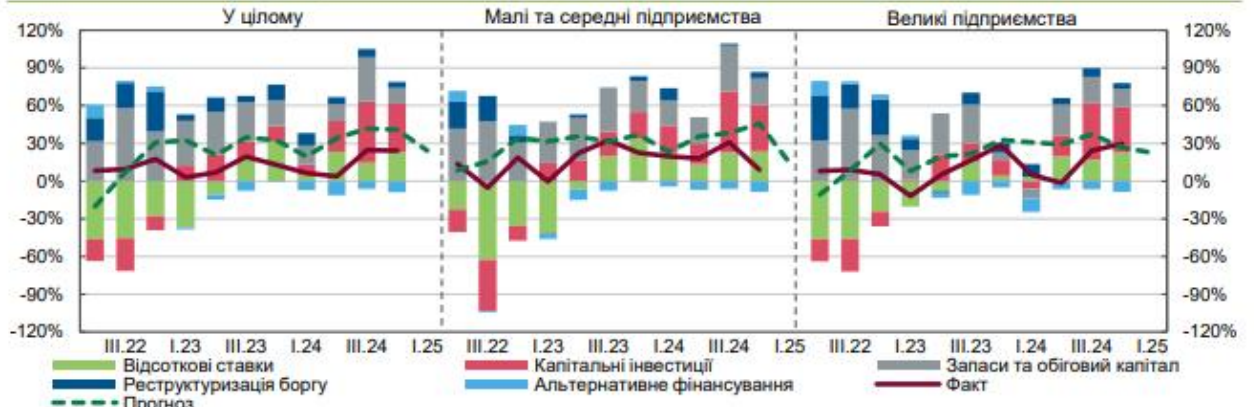
IV. Кредитування домогосподарств												
Як змінилися стандарти схвалення заявок на кредити домогосподарствам протягом кварталу, що закінчився?												
Іпотечні кредити	69.6	74.4	61.0	42.5	-4.3	-23.5	-29.2	2.2	13.1	-43.8	-14.6	-7.2
Споживчі кредити	55.6	73.2	28.2	29.0	-24.8	-29.1	-33.6	-26.3	-5.1	-36.1	-21.6	-14.1
Як зазначені фактори вплинули на стандарти схвалення заявок на кредити домогосподарствам у кварталі, що закінчився?												
Вартість ресурсів та балансові обмеження	30.8	20.3	15.2	12.5	-1.2	-1.2	0.4	-4.4	-7.1	-3.5	0.0	-0.2
Конкуренція з іншими банками	6.6	7.5	-1.8	2.1	-22.5	-19.5	-2.1	-26.1	-8.2	-29.0	-19.2	-10.3
Конкуренція з небанківськими установами	0.5	7.5	0.0	3.3	-1.9	-2.0	-2.4	-0.2	-6.1	-5.0	-9.1	-9.3
Очікування загальної економічної активності	71.1	61.1	38.1	14.8	-17.7	-3.5	-19.6	-21.0	9.3	13.8	1.0	8.0
Інфляційні очікування	60.4	53.9	35.4	6.4	-19.8	-1.2	-1.0	-3.4	-1.1	7.9	4.8	5.1
Курсові очікування	52.0	40.2	43.9	12.3	0.4	-1.2	0.3	1.3	4.7	9.1	5.0	4.8
Очікування перспектив ринку нерухомості	56.9	43.1	37.5	12.6	5.1	0.3	-4.0	-4.2	-9.0	4.2	-5.4	-5.4
Очікування платоспроможності споживачів	77.1	85.9	60.0	18.7	-15.5	-20.5	-20.1	-33.5	-8.1	-25.8	-9.2	4.3
Як зміняться стандарти схвалення заявок на кредити домогосподарствам у наступному кварталі?												
Іпотечні кредити	64.1	67.3	57.9	-22.5	4.6	-21.3	1.9	-10.7	-45.8	-38.1	23.9	27.2
Споживчі кредити	64.5	62.4	31.5	8.2	-22.8	-31.8	-34.3	-27.7	-19.9	-33.5	-7.0	-7.2
Як змінився рівень схвалення заявок на кредити домогосподарствам у кварталі, що закінчився?												
Іпотечні кредити	-84.0	-76.7	-61.2	16.8	5.8	30.1	9.0	43.1	17.1	53.0	-13.3	-20.1
Споживчі кредити	-70.1	-81.9	-49.2	-18.1	13.8	23.8	37.1	39.9	-4.4	32.0	10.5	5.7
Як змінилися цінові та нецінові умови надання кредитів домогосподарствам протягом кварталу, що закінчився?												
Іпотечні кредити												
Відсоткові ставки за кредитами	5.3	18.5	60.0	2.6	2.0	-6.2	0.0	-14.3	-0.7	-1.7	-11.5	-6.5
Заставні вимоги	4.9	8.8	54.3	7.6	1.7	6.7	0.1	0.1	-6.9	-16.3	-7.6	-5.6
Строк кредиту	4.8	1.2	5.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зміни непроцентних платежів	4.6	7.0	5.5	0.4	2.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	27.7	0.0
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Співвідношення суми кредиту і вартості іпотечної застави (LTV)	5.5	7.5	35.4	7.2	-4.9	-23.5	0.0	0.0	0.2	-1.1	-0.3	0.1
Споживчі кредити												
Відсоткові ставки за кредитами	-29.5	-29.9	12.5	25.5	0.3	-6.1	-5.0	-7.2	-6.7	-5.3	-9.9	-6.4
Заставні вимоги	2.1	5.9	0.7	4.4	4.1	8.3	0.0	0.0	-4.7	-1.4	0.4	0.2
Строк кредиту	1.9	-20.0	12.9	-6.0	-8.9	-1.6	-1.3	-0.3	-1.3	-1.0	-0.9	0.0
Зміни непроцентних платежів	1.4	-36.9	2.8	1.1	-4.2	-1.3	0.0	-1.6	-0.2	-5.0	-2.3	0.8
Розмір кредиту	0.4	39.7	34.1	-7.6	-16.3	-13.9	-11.8	-16.2	-5.9	-17.9	-17.3	-10.6
Як змінився попит домогосподарств на кредити у кварталі, що закінчився, без урахування сезонних змін?												
Іпотечні кредити	-71.0	-72.9	-63.5	16.4	21.8	30.5	40.4	-13.6	43.0	25.3	11.3	-14.1
Споживчі кредити	-64.2	-16.2	-51.0	-1.7	-14.9	15.4	30.6	1.6	26.2	31.4	15.2	12.8
Як зазначені фактори вплинули на попит домогосподарств на кредити у кварталі, що закінчився?												
Іпотечні кредити												
Зміна відсоткових ставок	-4.1	-11.8	-58.9	46.8	-0.5	6.2	0.0	14.3	8.0	16.2	17.4	6.5
Перспективи ринку нерухомості	-28.9	-70.7	-57.4	-8.1	-4.2	5.2	35.9	33.1	40.5	28.7	42.7	12.4
Споживчі настрої	-27.9	-71.0	-58.2	-15.5	6.9	0.9	31.1	8.5	15.9	36.7	29.2	0.8
Заощадження домогосподарств	-8.8	-67.5	-11.6	-10.9	8.8	1.8	2.5	2.3	2.1	2.8	0.3	1.0
Кредити від інших банків	-3.9	-0.6	-5.1	11.3	0.0	0.0	-8.1	0.0	19.0	-8.3	-8.3	-6.5
Споживчі кредити												
Зміна відсоткових ставок	-1.4	4.1	-12.1	-9.3	0.4	6.2	2.3	7.2	9.9	2.1	11.2	4.6
Споживчі настрої	-25.9	-58.5	-42.3	-3.3	8.0	-4.5	11.4	23.5	17.5	-0.3	7.0	23.6
Витрати на товари тривалого вжитку	-43.0	-41.8	-46.0	-31.8	26.8	7.7	25.8	0.5	2.1	21.8	15.8	15.7
Купівля іноземної валюти	-8.4	11.6	-1.9	-2.2	5.4	15.3	18.2	4.4	6.5	-5.1	6.0	-4.8
Заощадження домогосподарств	-12.3	-2.8	-10.2	3.7	26.9	-8.3	-1.3	1.1	1.4	18.8	-0.6	-9.2
Кредити від інших банків	-3.6	1.4	-0.2	-9.5	-4.2	-6.8	-4.6	-7.5	4.1	5.3	-5.1	-6.7
Як зміниться попит домогосподарств на кредити в наступному кварталі без урахування сезонних змін?												
Іпотечні кредити	-81.8	-31.2	-49.8	26.1	35.8	43.4	34.0	-15.3	-2.7	21.0	19.1	-26.7
Споживчі кредити	-62.0	30.3	-6.2	-5.3	23.7	42.7	28.1	4.0	28.5	44.1	39.6	-0.1
Яким було боргове навантаження у секторі домогосподарств у кварталі, що закінчився?												
У цілому	-1.5	-8.9	11.9	-17.4	0.7	-7.5	-12.7	-30.7	-28.2	-49.7	-25.1	-34.1

Надання банківськими установами держаних програм кредитування

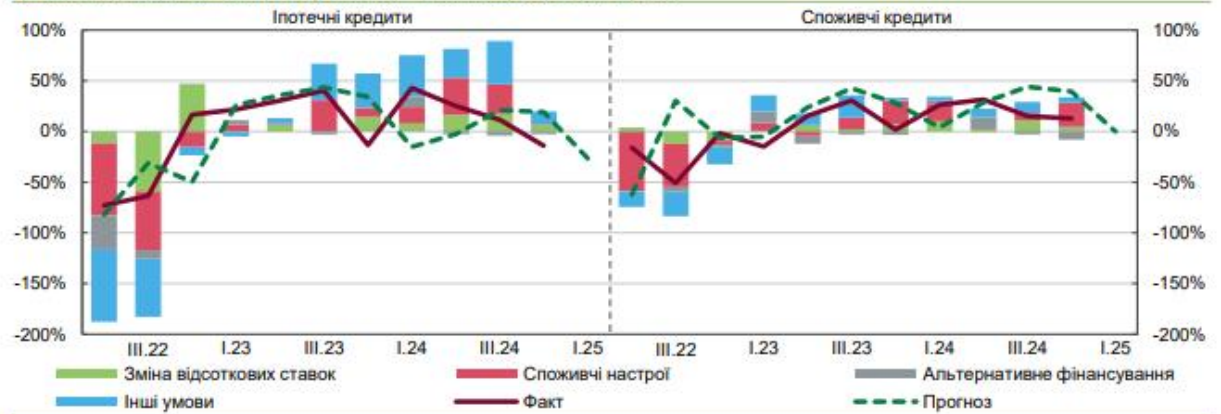

Показники Графіки діяльності банківського сектора України

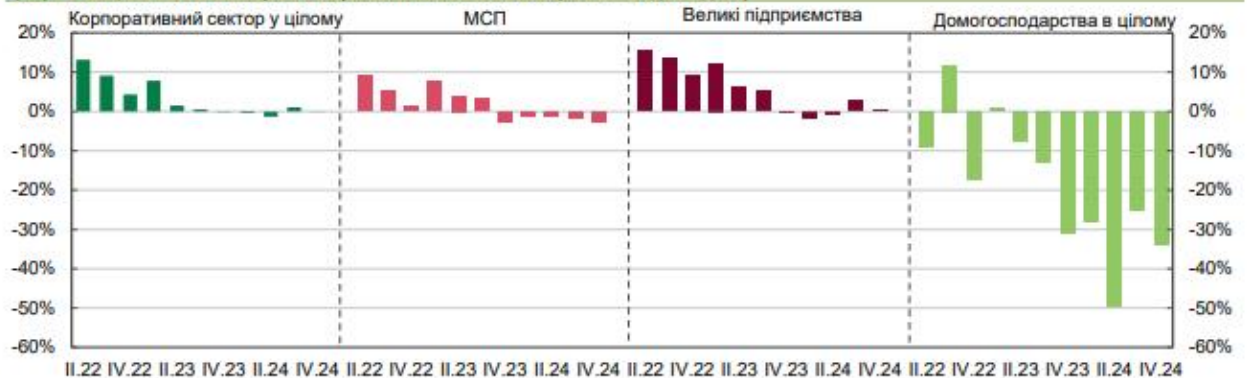
Графік 4. Зміна кредитного попиту корпоративного сектору (баланс відповідей*)

Графік 7. Зміна кредитного попиту домогосподарств (баланс відповідей*)

Графік 8. Оцінка поточного рівня боргового навантаження (баланс відповідей*)

Продовження додатка Г

Графік 9. Зміна ризиків банків (баланс відповідей*)

